Ўзбекистон - келажаги буюк давлат

Халқ сўзи

1991 йил 1 январдан чиқа бошлаган

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг газетаси

1 ИЮЛЬ, ЖУМА № 129 (877).

Сотувда эркин нархда. 1994 йил

МИЛЛИЙ ВАЛЮТА БАЙРОҚ, ТУҒРО, МАДҲИЯ, КОНСТИТУЦИЯ КАБИ ДАВЛАТ ВА ХАЛҚ РАМЗИ, МУСТАҚИЛЛИКНИНГ МУҚАДДАС БЕЛГИСИДИР

МАСЪУЛИЯТ КУЧАЙТИРИЛСИН

29 июнь куни Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасида Бош вазирнинг биринчи ўринбосари И. Жўрабеков раислигида ёнилғи-энергетика ресурсларини тежаш комиссиясининг мажлиси бўлди. Унда Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши Раисининг, вилоятлар ва Тошкент шаҳри ҳокимларининг ўринбосарлари, вазирликлар, идоралар, концернлар, корпорациялар, бирлашмалар ва бошқа ташкилотларнинг раҳбарлари иштирок этдилар.

Ўрта Осиё темир йўли корхоналарида, дарё флоти, «Ўзавтотранс» корпорацияси, «Ўзқурилишматериаллари» концерни, Давлат геология қўмитаси, «Ўзбекнефтгаз» миллий корпорацияси, Электрлаштириш ва энергетика вазирлиги, «Кўмир» акционерлик жамиятида, шунингдек, Жиззах, Қашқадарё, Фарғона ва Хоразм вилоятлари корхоналарида нефть маҳсулотларидан фойдаланиш ва бу маҳсулотларнинг сифати, нефть омборларининг аҳволи тўғрисидаги масалалар кўриб чиқилди.

Комиссия ёнилғи-энергетика ресурсларини тежаш иши собитлик тусини олаётганини таъкидлади. Нефть маҳсулотларидан оқилона фойдаланмаслик учун иқтисодий масъулият жорий этилди. Ҳукумат қабул қилган қарорга мувофиқ, май-июнь ойларидагина ҳуқуқий ва жисмоний шахслардан бу масалада хўжасизликка йўл қўйганликлари учун 912 миллион сўм-купондан кўпроқ жарима ундирилди. Бироқ, вазирликлар ва идоралар томонидан кўрилаётган чораларга қарамай, нефть маҳсулотларидан фойдаланиш ва уларни сақлашда, нефть омбори хўжаликларининг техникавий ҳолатида ва нефть маҳсулотларини ҳисобга олишда ҳамон камчиликлар мавжуд. Чунончи, Ўрта Осиё темир йўлида ёнилғининг кўплаб нобуд бўлишига йўл қўйилмоқда. Локомотивларни ишлатиш қоидаларининг бузилиши оқибатида 16 минг тонна дизел ёнилғиси ортиқча сарфланган. Темир йўлнинг электрлаштирилган қисмларида тепловозлардан фойдаланиш давом этмоқда. Ўрта Осиё темир йўлининг текширилган нефть омборларининг 60 фоиздан кўпроғи белгиланган қоидалар талабларига мос эмас. Бошқа жуда кўп камчиликлар, нефть маҳсулотларини ташиш ва цистерналарни бўшатиш чоғида исрофгарчиликка йўл қўйилмоқда.

Дарё флотининг текшириш ўтказилган корхоналарида ҳам нефть маҳсулотларини тўғри ҳисобга олиш йўлга қўйилмаган. Нефть омборларида қанча маҳсулот борлиги текширилмайди, бу эса, кўплаб тартиб бузилишига замин ҳозирлайди. «Ўзқурилишматериаллари» концерни бўлинмаларида ёнилғи-мойлаш материалларини ҳисобга олиш ўз ҳолига ташлаб қўйилган. Бу ерда сифатсиз автобензиндан фойдаланиш ҳоллари, нефть омборлари ва автомобилларга ёнилғи қуйиш станцияларининг техникавий ҳолати, ўлчов асбоблари талабга жавоб бермаслиги, ёнилғи-мойлаш материалларини бегона ташкилотларга бериб юбориш ҳоллари аниқланди.

Нефть маҳсулотларидан фойдаланиш қаттиқ назорат қилинишига қарамай, «Ўзнефтгаз» корпорациясининг бир қанча корхоналарида нефть маҳсулотларидан фойдаланишда нуқсонларга йўл қўйилмоқда. Айрим корхоналарда автобензин кам чиқса, бошқасида ортиқча ёнилғи борлиги аниқланди. Хом нефтни ёки газ конденсатини қабул қилиб олиш технологияси бузилмоқда, айрим жойларда фонд интизомига, нефть маҳсулотларини ташиш қоидаларига риоя қилинмаяпти. Айрим нефть базаларида ёнилғи қуйиладиган ускуналар, насослар носоз, нефть омборларида ёнғинга қарши чора-тадбирлар қониқарли эмас.

Энергетика ва электрлаштириш вазирлиги тизимидаги нефть омборларининг техникавий ҳолати талабга жавоб бермайди. Нефть маҳсулотларини ҳисобга олишда тартиб бузилмоқда, бу маҳсулотлар исроф қилинмоқда, улар қонунга хилоф равишда ҳисобдан чиқариб ташланмоқда, бегона ташкилотларга бериб юборилмоқда.

«Кўмир» акционерлик жамиятида текширилган нефть омборларининг ҳолати маҳсулотни сақлашни таъминлай олмайди, уларда ўлчов асбоблари йўқ, нефть маҳсулотлари тахминан ўлчаб берилади. Бунинг оқибатида бир йилда 1,8 тоннадан кўпроқ нефть маҳсулотлари исроф бўлиши ҳисоблаб чиқилди.

Жиззах, Қашқадарё, Фарғона ва Хоразм вилоятларининг текшириш ўтказилган корхоналарида ҳам шундай нуқсонлар аниқланди.

Аниқланган камчиликларни бартараф этиш учун Жиззах, Қашқадарё, Фарғона ва Хоразм вилоятлари ҳокимликларининг, Ўрта Осиё темир йўл бошқармасининг, «Ўзавтотранс» корпорациясининг, «Ўзқурилишматериаллари» концерни, Геология давлат қўмитаси, «Ўзбекнефтгаз» миллий корпорацияси, Энергетика ва электрлаштириш вазирлиги, «Кўмир» акционерлик жамияти раҳбарларига масъулиятсизлик ва нефть маҳсулотларини талон-торож қилишда айбдор бўлган мансабдор шахсларни аниқлаб, уларни эгаллаб турган лавозимидан бўшатишгача чора кўриш тавсия этилди. Етказилган зарарни тартиббузарлар ҳисобидан қоплаш ҳамда нефть маҳсулотларини қабул қилиб олиш, тақсимлаш ва фойдаланишда тегишли тартиб ўрнатишни таъминлаш юзасидан узил-кесил чораларни кўриш зарурлиги ҳам алоҳида таъкидланди.

Комиссия мажлисида автомобиль транспортини суюлтирилган табиий газ билан ишлашга мослаштириш, автомобилларни газ билан тўлдирадиган станцияларни қуриш ва уларнинг иш тартиби масалалари ҳам кўриб чиқилди. Бу ишда ҳам жуда кўп нуқсонлар борлиги аниқланди.

Суюлтирилган табиий газдан фойдаланишни яхшилаш, газ ёнилғисини тақсимлаш ва машиналарга қуйишни, газ билан ишлашга мослаштирилган автомашиналардан фойдаланишни назорат қилишни кучайтириш чоралари белгиланди.

Комиссия мажлисида Бош вазир ўринбосарлари К. Тўлаганов, М. Усмонов, Қ. Ҳаққулов иштирок этишди.

(ЎзА).

ВАЗИФАЛАР БЕЛГИЛАБ ОЛИНДИ

30 июнь куни Ўзбекистон Республикаси Президенти девонида республика оммавий-ахборот воситалари ҳамда ҳуқуқни муҳофаза этиш органлари раҳбарлари иштирокида йиғилиш бўлди. Унда шу йилнинг 25 июнь куни республика Вазирлар Маҳкамасида бўлиб ўтган йиғилишда Президент Ислом Каримов ўртага қўйган масалалар юзасидан оммавий-ахборот воситалари ходимлари олдида турган муҳим вазифалар муҳокама этилди.

Миллий валютамизнинг муомалага киритилиши, бозорни кенг истеъмол моллари билан тўлдириш, экспорт учун маҳсулот ишлаб чиқаришни кўпайтириш, жиноятчиликка, айниқса, коррупцияга қарши аёвсиз курашиш каби ўта долзарб муаммоларга матбуотда янада кенгроқ эътибор бериш зарурлиги таъкидланди.

Жамиятимизнинг ривожига жиддий тўсиқ бўлаётган иллатларнинг илдизини таг-туби билан очиб ташлаш лозим. Айниқса, айрим ҳокимлар ва бошқа мутасадди ташкилотларнинг раҳбарлари жойлардаги нуқсонларни ўзлари вақтида очиш ва уларга қарши чора-тадбирлар кўриш ўрнига, бундай муаммоларни бошқалар кўтариб чиқса, тоқатсизлик қилаётгани, ҳатто баъзан журналистларга нисбатан тазйиқ ўтказаётгани қайд этилди. Энди бундай ўзбошимча раҳбарларга нисбатан зарур чоралар кўрилади.

Йиғилишда Президентнинг Давлат маслаҳатчиси Хайрулла Жўраев, матбуот котиби Мурод Муҳаммад Дўст иштирок этди.

(ЎзА).

ПУЛИМИЗ ШУ ҚАДАР ЧИРОЙЛИКИ...

Ўтган куни пойтахтимизнинг Қорақамиш даҳасида жойлашган Б. Пўлатов номидаги уруш ва меҳнат ветеранлари пансионати яшовчилари биринчилардан бўлиб ўз нафақаларини миллий пулимизда олдилар.

Шу муносабат билан бу ерга республика ижтимоий таъминот вазири Б. Умурзоқов, республика Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги ижтимоий суғурта жамғармаси раиси Э. Боқибоев, Тошкент шаҳар ижтимоий таъминот бўлими бошлиғи Х. Турсуновалар келишди.

Биз миллий пулимизни севинч билан кўзларига суртиб дуо қилаётган бир неча отахон ва онахонларнинг дил сўзларини ёзиб олдик.

Усмон ЖЎРАЕВ: — Биз бу кунни кўпдан буён кутаётган эдик. Чунки ҳақиқий ўзбекнинг, ўзбек давлатининг пулини кўриш ҳар биримиз учун жуда катта бахт. Иншоолло, бу бахт бизга ҳам насиб этди. Айтиш мумкинки, Ўзбекистонимиз энди ҳақиқий мустақил давлат бўлди. Негаки, миллий валюта давлатнинг давлат бўлишида, халқаро миқёсларда иш кўришида муҳим ўрин тутади. Яратгандан сўраймизки, пулимиз қудратли, дастурхонимиз тўкин, юртимиз доимо тинч бўлсин!

Клава ПРАВДЮК: — Мен йигирма уч йилдан бери шу ерда яшайман. Ҳаётимда кўп қийинчиликларга дуч келдим. Уруш... очарчилик... бир нарсага ҳайрон қоламан, ҳозир айрим ёшлар замондан нолийдиган бўлиб қолишган. Мен эса замон эмас, баъзи одамлар ўзгарди деб ўйлайман. Чунки «инсоннинг тақдири ўз қўлида» деган гап бежиз айтилмаган.

...Очиғи, иттифоқ тарқаб кетгандан кейин биз русийзабон аҳолининг аҳволи бир мунча мушкуллашса керак деб, чўчигандик. Лекин унинг акси бўлиб чиқди. Худога шукрки, ҳеч нарсага зориққанимиз йўқ. Мана бугун Ўзбекистонимизнинг биринчи миллий пулини қўлимизга олдик. Бу одамни ҳаяжонга солади, албатта. Негаки, бундай тарихий жараёнлар ичра яшаш, уларда бевосита иштирок этиш... ҳамагаям буюравермайди.

Сергей УВАРОВ: — Мен Ўзбекистонда туғилганман. Барча яхши, ёмон кунларим шу юртда ўтди. Қариб қўлимдан иш келмай қолганда ҳам шу юрт, саховатпеша ўзбек халқи ўз меҳрини аямади... Шундай экан нега мен ушбу воқеадан қувонмаслигим керак. Сўмимизни кўриб кўнглим тоғдай кўтарилди. Айниқса, унга ишланган безаклар мени ўзига ром қилди. У гўё пул эмас — санъат асаридек... бировга беришга кўзинг киймайди.

Ўрол СОДИҚ ўғли, Алексей КОНДРАШКИН, (суратлар) ўз мухбирларимиз.

СЎМ МАЙДОНГА ТУШДИ...

Орзиқиб кутилган дамлар ҳам етиб келди.

Миллий пулимиз муомалага киритилди!

Кўнгиллардан ҳам қувонч, ҳам ифтихор, ҳам андак ташвиш ўрин олган. Қувонч боиси шуки, мамлакатимизнинг байроғи, мадҳияси, герби билан бирга энди ўз миллий валютаси ҳам бор.

Ташвиш ва безовталигимиз эса пулимиз тақдири, салмоғи ва қудрати билан боғлиқ. Кўпчиликнинг кўнглидан, энди буёғи қандай бўларкан, деган ўй кечмоқда. Негаки, пулнинг кучлилиги ёки кучсизлиги қисқа вақт мобайнида иқтисодни тиклаши ёки вайрон қилиши мумкин. Изчил миллий пул сиёсати саноатнинг айрим жабҳаларидаги қолоқликни тугатиб, илғор, самарали соҳаларни ривожлантиради. Пул қийматининг ўзгариши давлат ва фуқаролар моддий бойликларининг турли даражада ўзгариб туришига сабаб бўлади.

Президентимиз Ислом Каримов таъкидлаганларидек: **«Энг муҳими валютамизнинг барқарорлиги ва мустаҳкамлигини, унинг юқори харид қобилиятини таъминлаш. Бизнинг валюта ўзини мустаҳкам тутган бошқа валюталар, авваламбор, кучли валюталар орасида обрўли ва қадри баланд валюта бўлмоғи даркор».**

БЕМИННАТ ХИЗМАТЧИ

Инсоният тарихида пулсиз замонлар ҳам бўлган. Ўшанда одамлар товарни товарга айирбош қилишган. Ҳозирги замон тилида биз буни «бартер» деймиз. Вақт, замонлар ўтиши билан, маҳсулот турлари кўпайган, ишлаб чиқаришда ихтисослаштириш ортган, яъни меҳнат тақсимоти кенгайган ва оқибатда воситачи — пул юзага келган. Айрим ҳолларда баъзи камёб буюмлар, нодир маъданлар ҳам пул ўрнида ишлатилган. Дейлик, яқин-яқинларгача олтин худди шу вазифани бажарган. Негаки, унинг заҳираси ўлчамли, бирданига ошиб-тошиб кетмайди, бошқа маъданларга қўшилиб йўқолмайди ҳам.

Маълумки, кимёда бир модда иккинчиси билан фаол реакцияга киришиши учун катализатор ишлатилади. Пул ҳам ишлаб чиқаришда, авваламбор, ана шундай «катализатор», яъни беминнат хизматчи вазифасини ўтайди, яъни **пул қанча чаққон ҳаракат қилса, иқтисод шунча мустаҳкам, бақувват бўлади.**

Ушбу мақсадда ҳукумат пулимизнинг яхши ишлашини таъминлайдиган бир қанча чора-тадбирларни жорий этмоқда. Биринчи навбатда банклар тизими қайта тузилди. Тўловлар бир макондан иккинчисига тез ва узлуксиз ўтишини таъминлашда тижорат банкларининг масъулияти белгиланди. Мижозларнинг вақти ва кучини тежашга қаратилган «виза» карточкалари ишга туширилмоқда. Хуллас, банклар «мижоз — доимо ҳақ» деган ақида билан иш юритадиган бўляпти.

Миллий пулимиз чаққон ва эпчил хизматчи бўлиши учун уни конвертация қилишнинг қулай йўллари зарур эди. Шу мақсадда валюталарни айирбошлаш механизми амалда синаб кўрилди. Энди бундай алмашувлар ҳеч қандай тўсиқ-чекловларсиз амалга ошириладиган бўлди.

Яна бир томони, маҳсулотлар, қимматли қоғозлар, хусусийлаштирилаётган корхоналар, акциялар савдоси, шунингдек савдо марказлари ва биржалардаги барча олди-сотдилар миллий валютада амалга оширилади. Бу пулимиз харид қувватининг мустаҳкам бўлишига олиб келади.

САРМОЯ — БОЙЛИК

Пулнинг яна бир вазифаси сармоя, маблағ жамлашга хизмат қилишида ифодаланади. Бу ўринда у ўзининг товар сифатидаги қиёфасини намоён қилади ва қадрсизланиб қиймати пасайиб кетса, инфляция юзага келади. Шу сабабдан, ҳар қандай миллий валютанинг қуввати инфляция даражаси билан белгиланади. Масалан, англия фунт-стерлинги ҳамда қувайт динорининг қувавати нефт билан боғлиқ. Немис маркаси, япон иени ишлаб чиқариш меъёри, маҳсулот сифати ҳамда қатъий пул-молия сиёсати билан юқори мавқени эгаллаб туради.

Бизда ҳам газ, пахта, олтин, мис каби даромадгир, дунё бозори кўтарадиган товарлар мавжуд. Яна 1 миллиард доллардан зиёд тилла-валюта заҳираси тўпланганини ҳам биламиз. Бу — бир томондан.

Иккинчи тарафдан пул-кредит сиёсатида ҳам жиддий ўзгаришлар содир бўлмоқда. Имтиёзли кредитлар миқдори камайтирилди. Бюджет харажатлари тартибга солиняпти. Харажат билан даромад ўртасидаги тафовут, яъни давлат бюджетининг камомади ялпи ички маҳсулотнинг 5—6 фоизидан оширилмаётир.

Кўрилаётган чора-тадбирлар пулимизнинг **қадрсизланиш кўламини кескин камайтириш ва шу орқали молиявий барқарорликни юзага келтиришга қаратилган.** Бундай барқарорлик сўмимиздан сармоя, маблағ жамлаш учун унумли фойдаланиш имкониятларини яратади. Қолаверса, молиявий барқарорлик хорижий инвестициялар кўлами кенгайишига, ишлаб чиқариш билан боғлиқ «гардкамлар»ни камайтиришга, соғлом иқтисодиёт барпо этишга олиб келади.

Ишлаб чиқариш кўлами билан бақувват пул ўртасида диалектик боғланиш мавжуд. Бақувват валюта кенг миқёсда товар-маҳсулот етиштиришга, хизмат тармоқларининг равнақига ёрдам берса, ишлаб чиқаришнинг изчил ўсиши пулнинг харид қувватининг янада ошишига олиб келади. Шунинг учун ҳам миллий валютага ўтиш арафасида «Экспорт имкониятини кенгайтириш борасида корхоналар фаолиятини рағбатлантиришга оид тадбирлар тўғрисида»ги фармон ва «Республиканинг истеъмол бозорини тўлдириш, пул муомаласини мустаҳкамлаш ва экспорт имкониятини кенгайтириш борасидаги чора-тадбирлар тўғрисида» Вазирлар Маҳкамасининг Қарори қабул қилинди.

ҚИЙМАТ ЎЛЧОВИ

Маҳсулотларни ўзаро айирбошлашни осонлаштириш мақсадида миллий валюталар турли қийматдаги пул бирликлари билан белгиланади. Бизда ҳам шаклланаётган товар-пул-товар муносабатларига қулай бўлсин учун муомалага 100, 50, 25, 10, 5, 3, 1 «сўм» қийматдаги қоғоз пуллар билан бирга 50, 20, 10, 5, 3, 1 «тийин»лар чиқарилди. Ушбу пул бирликлари ҳар қандай шароитда маҳсулот ёки хизмат нархини белгилашга қодир.

Нарх — бу пулда ифодаланган товар ёки хизмат қиймати. Аммо у муайян шароитда аниқ бир қийматдан юқори ёки паст бўлиши мумкин. Бу товар ёки хизматга бўлган талаб ва таклифга боғлиқ.

Эндиликда «инсофга чақириш» ёки маъмурий зуғум билан маҳсулот таннархини пасайтириш мушкуллиги ҳаммага аён. Иштаҳа чегара билмаганидек, ресурсларни ҳам битмас-туганмас деб ўйлаш мутлақо хато. Демак, тежамкорлик зарур. Тежамкорликнинг асосий омили эса нарх-наво эркинлиги, даромад эркинлигидир. Аммо, бундай эркинликлар мулк ёки хўжалик **ҳақиқий эгаларини топганда,** мулкдорлар **ўртасида рақобат муҳити яратилгандагина тежамкор** ишлаб чиқаришга ижобий таъсир кўрсатиши мумкин. Ана шунда тараққиётнинг ички манбаларидан бири рўёбга чиқади. Шу маънода республикамизда нарх-наво эркинлиги билан рақобат муҳитини яратиш биргаликда, ўзаро уйғун давом эттириляпти.

Иншооллоҳ, бақувват валюта билан таъминланган бундай ислоҳотлар тезда ўз ижобий натижаларини кўрсатади.

Анвар ЗИЁ.
(ЎзА).

ҚИЁФА—МОҲИЯТНИ БЕЛГИЛАЙДИ

Тарихи, маданияти тубсиз бир хазина бўлган халқимизнинг «истараси иссиқ», «юзида фариштаси бор», «юзидан нур ёғилади» сингари жуда кўп сифатловчи иборалари бор. Бу иборалар одамларга нисбатан қўлланилади. Ҳақиқатан ҳам, шундай сифатлардан бирортаси қўлланилган кишининг юзига қарасангиз бу гапларнинг нақадар топиб айтилганига гувоҳ бўласиз. Чунки, қиёфа — моҳиятни белгилайдиган асосий омиллардан бири.

Республикамиз Президентининг Фармонига кўра миллий валюта — сўмимиз мамлакатимизда шу йил 1 июлдан бошлаб муомалага чиқарилиши лозим бўлсада, халқ манфаатини ўйлаган ҳукуматимиз фуқароларга маош, нафақа ва бошқа тўловларни беришни анча олдин бошлади. Шу боисдан барча қатори маошини муддатидан олдин олган каминаи камтарин ҳам мустақил юртнинг мустақил сўмига термулиб турар эканман, ҳаёлимдан юқоридаги фикрлар кечди.

Сўмимизнинг эътиборни тортадиган биринчи хусусияти унинг жозибаси, ниҳоятда чиройлилиги. Исталган қийматдаги пулнинг «ҳусни жамоли» кишининг ёдига халқимизнинг бошқа бир сифати — «гўзал уйнинг келинчаги» таърифини солади. Аммо, менинг бу сифатни ишлатгим келмаяпти. Чунки, оналаримиз, гўзал ёрларимиз, ширин қизларимизни заррача камситмаган, аксинча, уларга юксак эҳтиромимни сақлаган ҳолда айтишим керакки, пулимиз ўзининг моҳияти жиҳатидан ҳам, вазифаси жиҳатидан ҳам кўпроқ аёлга эмас, эркакка ўхшайди. Унинг олдида қанчалик ишлар, қанчалик машаққатларга тўла, эҳтимолки, хавф-хатардан ҳам ҳоли бўлмаган олис йўл турибди. Бу йўлни босиб ўтиш учун аёллик меҳри-ю, назокатининг ўзигина етмайди. Бу йўлни босиб ўтиш, халқимизнинг белини бақувват қиладиган белбоғ бўлиб, мустақиллигимизнинг мардона қиёфасига айланган ҳолда манзил томон жасур одим ташлаш учун ҳақиқий баҳодирларга хос мардлик, қудрат, иродага эга, дўстига меҳрибону душманига шафқатсиз, хиёнатни кўрганида (хиёнат қаерда бўлмайди дейсиз? Бу ҳодисага ҳам ҳар доим тайёр туриш керак) иродаси букилмайдиган эрлик шижоати керак.

Пулни томоша қилишда давом этаман.

Жозибани айтдим. Кейинги ҳиссиётим — қандай қийматдаги пулга қарамай, худди гиламу кашта, турли чеварларнинг қўлидан чиққан турли ҳашамлар билан шинам безатилган ўзбек хонадонида ўтиргандай бўламан. Чеварларнинг бу санъати меъмору қўли гул усталар санъати намуналари билан шундай уйғунлашиб кетганки, бу ҳол халқимиз, унинг санъати, анъана илдизлари нақадар чуқур эканига ишора қилиб, кишини янада тўлқинлантириб юборади.

Юқорида тасвирлангандай уйларда ўтирган бўлсангиз, тўрдаги гилам ёки каштанинг тепасига шу хонадонга мансуб қандайдир муқаддас нарса осиб қўйилганига ҳам эътибор берган бўлишингиз керак, албатта. Пулимиздаги мен ҳаяжонланиб гапираётган тасвирларнинг энг тепасида Ўзбекистон хонадони учун энг муқаддас белги — давлатимиз герби турибди. Бу — қувонч, ҳаяжондан ташқари, юракка ғурур бахш этади, шу билан бир қаторда ана шу ғурурга муносиб масъулият туйғусини ҳам уйғотади.

Тонг отар пайтини кузатган бўлсангиз керак. Дастлаб сал оқара бошлаган уфқ чиқишга тайёрланаётган қуёш нури таъсирида ҳар хил ранг касб эта бошлайди. Уфқ оқ сарғиш, оқ қизғиш рангларда шундай товланадики, бу манзарани тавсифлаб бўлмайди. Уни фақат томоша қилиш керак. Пулимизга қараб туриб, мен тонготардаги ана шундай манзарани ҳам ҳис этдим. Бир неча рангнинг гўё бир-биридан туғилгандай пайдо бўлиб, бироқ, сизга сездирмасдан бошқа рангга айланиб кетиши, бир-бирини табиий рангда давом эттириши кун бошланишидаги ана шундай гўзал товланишни ёдимга солди...

Хуллас, пулимизни томоша қилиб ўтириб, унда ўзбек заминига, ўзбек халқига хос бўлган барча нарса: табиат ҳодисалари-ю, халқ санъати, бинобарин, бутун Ўзбекистон акс этганига амин бўлдим.

Бу фикр, бу туйғулар — пулнинг ички, юз томонига қараб турганда туғилгани, холос. Бутун Ўзбекистон акс этган, деганим ҳам, пулнинг ички томони табиатига мос тарзда — Ўзбекистоннинг ички томонининг акси, барчанинг кўзига бирданига ташланавермайдиган хусусиятлари. Юртимизнинг ташқи қиёфаси, ўзининг бутун гўзаллиги, салобати, улуғворлиги қудратининг намойиши сифатида пулнинг ташқи томонида ўз ифодасини топган. Эҳтимол, «ташқи қиёфа» деганим унчалик тўғри ҳам эмасдир. Чунки, тилга олинаётган улуғвор обидаларда тарих, маданиятимиздан ташқари, халқимизнинг ана шу буюк мулкимизга улкан эҳтироми ҳам акс этган.

Бухородаги «Чашмаи Аюб», Самарқанддаги «Гўри Амир», «Шоҳи зинда», «Регистон» тарихий-меъморий обидалари, Тошкентдаги буюк Навоий бобомиз номи билан боғлиқ икки улуғвор кошона — Ўзбекистон Миллий боғидаги Алишер Навоий ҳайкали билан буюк аж-

(Давоми 2-бетда).

• Долзарб мавзу

Ҳисоб-китоб соҳасида қаллоблардан эҳтиёт бўлинг!

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1994 йилнинг 18 мартидаги «Банк тизимини такомиллаштириш, пул-кредит муносабатларини барқарорлаштириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги қарорида жаҳондаги энг илғор банкларнинг тажрибасини ўрганиш ва мазкур соҳа бошқарув тузилмаларини бозор талабларига мувофиқ ўзгартириш, уларнинг амалий фаолиятини жаҳон андозаларига яқинлаштириш, банк тизимида ғайриқонуний операцияларга йўл қўймаслик вазифалари белгилаб берилган.

Республика Марказий банки томонидан тузилган махсус гуруҳ бу қарорни ҳаётга татбиқ этиш борасида жойларда изчиллик билан иш олиб бормоқда. Хусусан, банк номидан иш кўрувчи айрим шахслар таъсирида баъзи банк муассасалари томонидан йўл қўйилган йўқ пулни ўтказиш (сохта авизо юбориш) ва нақд бўлмаган пулларни қонунга хилоф равишда нақдинага айлантириш каби ҳолларга бевосита алоқадор хўжаликларнинг ҳисоб-китоб ва жорий ҳисоб варақалари ёпилиб, уларнинг ишлари ҳуқуқни муҳофаза қилиш органларига топширилмоқда. Шунингдек, мижозлар ҳисоб варақаларига ёзилиши ва уларнинг ҳисобидан ўчирилиши керак бўлган операциялар айрим тижорат банкларининг айби билан кечиктирилиши сингари салбий ҳолатлар аниқланиб, уларга маъмурий ва иқтисодий чоралар кўрилаётир.

Бозор иқтисодиётига ўтишдек мураккаб даврда барча халқ хўжалиги тармоқларида, жумладан, банклар фаолиятида ҳам қийинчиликлар , мавжудлиги табиийдир. Нафс балосига учраган, узоқни кўра олмайдиган айрим кимсалар нопок мақсадлари йўлида турли ғайриқонуний операциялар қилиб, вазиятдан фойдаланиб қолишга интилмоқда. Лекин бугунги кунда Республика Марказий банки ва унинг бошқармалари бундай операцияларнинг олдини олиш, ҳисоб-китоб ишларидаги камчиликларни тугатиш ва айбдорларга нисбатан қаттиқ чоралар кўриш борасида муайян ишларни амалга оширмоқда.

Навоий вилояти бошқармасининг саноат бўлимидан чиққан, деб расмийлаштирилган сохта авизога асосан 1993 йил 30 июлда «Бухоро» агросавдо идораси ҳисобига 22 миллион сўмдан зиёд маблағ ўтказилган.

Худди шу вилоятдан чиққан яна бир қалбаки авизо бўйича текширув ўтказилганда қуйидагилар аниқланди: республика миқёсида банклараро ҳисоб-китоб бўйича йиғма балансни тайёрлаш жараёнида Марказий банкнинг Тошкент шаҳар бошқармаси операция бўлими Навоий вилояти бошқармаси саноат бўлимидан 1993 йил 16 декабрда чиққан 270 миллион сўм-купонга ёзилган кредит авизосининг ҳисобот рақамини сўраганида, юқорида кўрсатилган авизо бу бўлимдан чиқмагани маълум бўлди.

Шу сабабдан Марказий банк Тошкент шаҳар бошқармаси операция бўлими Навоий вилояти бошқармаси саноат клиринг марказининг телеграммасига асосан ушбу маблағни шу вақтнинг ўзида ташқи иқтисодий фаолият миллий банкининг вакиллик ҳисоб варағидан ўчирган.

Текшириб кўрилганда, бу кредит авизоси Навоий вилояти Кон-металлургия комбинати қошидаги ишчилар таъминоти бўлимига тегишли бўлиб, 169-сонли 270 миллион сўм-купонлик тўлов топшириқномасига биноан расмийлаштирилган. Бу ташкилотга хизмат қилувчи Ўзсаноатқурилишбанки Навоий вилояти саноат бошқармаси операция бўлимида унинг ҳисоб варақаси текшириб кўрилганда юқорида эслатилган тўлов топшириқномасида кўрсатилган ҳисоб варақасига тўғри келмаган. Ишчилар таъминоти бўлимининг фаолияти эса 1992 йил октябрь ойида тўхтатилган, лекин бу «номаълум қаллоб» қалбаки ясалган муҳр ишлатиб, бир йил олдин ёпилган корхона номидан ушбу авизони расмийлаштирган.

Шунингдек, умумий миқдори 113 миллион сўм-купон бўлган яна учта қалбаки авизо Марказий банкнинг Навоий вилояти бошқармаси томонидан аниқланди.

Бу операциялар бўйича барча маълумотлар прокуратура органларига топширилди. Ҳозир текширув ишлари давом этмоқда ва бу ишлар албатта ниҳоясига етказилади, унга алоқадор барча айбдор шахслар тегишли жазосини олади.

Шунга ўхшаш нопок ишларга қўл урганлар унутмасин, банк уларнинг кирдикорларини эртами, кечми, барибир, фош этади. Бунинг учун барча имкониятлар мавжуд.

Мижозларнинг диққат эътиборини ҳозирги пайтда жуда тез-тез рўй бераётган яна бир муҳим камчиликка қаратмоқчимиз. Маълумки, пулсиз ҳисоб-китоб шаклларидан бири бўлган чеклар бугунги шароитда ҳисоб-китоб учун энг қулайдир. Лекин кўпчилик мижозлар, айрим тижорат банклари ва уларнинг бўлимлари ушбу ҳисоб-китоб шаклидан фойдаланишда қўпол хатоларга йўл қўймоқда. Хусусан, ҳисоб чекларидан фойдаланиш қоидаларига биноан банк бўлимлари ҳисоб рақамида маблағ мавжуд бўлган шароитдагина мижозларга чек бериши ва унда кўрсатилган маблағнинг миқдорини тасдиқловчи «депонентлаштирилди» деган белги бўлиши керак. Мижоз эса чекда депонентлаштирилган маблағ меъёрида чек варағини тўлдириши ва чек олувчи эса банкнинг тасдиқловчи белгиси бўлгандагина чекни қабул қилиши лозим.

Афсуски, ушбу талаблар етарлича инобатга олинмаётгани ҳар хил салбий оқибатларни келтириб чиқармоқда. Хусусан, Қарши шаҳар «Агроинторг» фирмаси томонидан расмийлаштирилган 2,5 миллиард сўм-купонлик ва 7,5 миллиард сўм-купонлик ҳисоб чекларидан фойдаланишда қўпол хатоларга йўл қўйилган. Бунга сабаб шуки, аввало, Ўзсаноатқурилишбанки Қарши шаҳар бўлими мижознинг чек дафтарчасидан фойдаланишини етарлича назорат қилмаган. Чек билан тўловчи — Қарши шаҳар «Агроинторг» фирмаси эса чекдаги қолдиқ суммани «билмасдан» кўпайтириб кўрсатган. Чек олувчи ташкилот — «Жанубгазқурилиш» трестига қарашли Хева автотранспорт корхонаси эса 10 миллиард сўм-купонлик чекни чек дафтарчасининг қолдиғи билан чек лимитини солиштирмасдан қабул қилиб, уни Ўзсаноатқурилишбанки Хева бўлимидаги ҳисоб рақамига ўтказган ва шунча суммага чек дафтарчасида маблағни кўпайтириш мақсадида тўлов топшириғини расмийлаштирган. Натижада автокорхона юқорида кўрсатилган миқдордаги ғайриқонуний маблағдан фойдаланишга уринган. Лекин Марказий банк ходимларининг вақтида кўрган чораси натижасида бу ҳаракатнинг олди олинди.

Ушбу операция бўйича махсус текширув ўтказилиб, ҳисоб-китоб операцияларида қалбаки ҳужжатларни ишлатишга йўл қўйганлиги учун «Агроинторг» фирмасининг ҳисоб рақами Вазирлар Маҳкамасининг 146-қарори 4-бандига мувофиқ ёпилди ва шу ҳисоб-китоб операцияси бўйича қўпол хатога йўл қўйгани учун Ўзсаноатқурилишбанки Хева бўлими бошқарувчиси эгаллаб турган лавозимидан четлатилди. Ғайриқонуний операциялар натижасида фойдаланилган маблағлар мижозлар ҳисоб варақаларидан қайтариб олинди ва ўз жойига тикланди.

Ҳисоб-китоб операцияларининг ўз вақтида амалга оширилмаётгани, тўлов ҳужжатларининг асоссиз кечиктирилаётгани сабабли мижозларнинг банк хизматидан кўнгли тўлмаётгани ҳеч кимга сир эмас. Бу борадаги камчиликларни ошкор этиш ва мижозларнинг ҳақли норозиликларига сабаб бўлаётган банклар, уларнинг бўлимларини аниқлаш ҳамда уларга тегишли иқтисодий ва маъмурий чоралар кўриб, ҳисоб-китоб ишларини тезлаштириш мақсадида Республика Марказий банки томонидан муҳим тадбирлар амалга оширилмоқда.

Хусусан, «Қашқадарёшартномасавдо» бирлашмаси томонидан Андижон ёғ-мой комбинати ҳисоб варақасига ўтказилган 52216480 сўм-купон «Андижонбанк» тижорат банки ходимларининг айби билан узоқ вақт шу бирлашма ҳисобига келиб тушмаган. Текшириш натижасида юқоридаги факт аниқланиб, йўл қўйилган камчилик учун «Андижонбанк» тижорат банки бошқаруви раиси қаттиқ огоҳлантирилди, бош мухосиби эса эгаллаб турган лавозимидан озод этилди. Келтирилган зарар учун ушбу банкка иқтисодий жазо тариқасида 7675810 сўм-купон жарима солинди ва мижозга ундириб берилди.

Юқорида қайд этилган барча салбий ҳодисаларнинг олдини олиш, хусусан, порахўрлик, таъмагирчиликка қарши курашни кучайтириш, ҳар хил ғайриқонуний ҳаракатларга йўл қўймаслик, банк ахборотларини ҳимоя қилиш мақсадида Марказий банк аппаратида махсус бошқарманинг тузилиши ҳам муҳим аҳамиятга эгадир. Ҳозир бу бошқарма юқорида кўрсатилган ғайриқонуний ҳаракатларга қарши иш олиб бормоқда.

Табиийки, банк тизими фаолиятини жаҳон стандартлари талабига яқинлаштириш, банклар зиммасидаги бозор иқтисодиётига хос бўлган янги вазифаларни тезроқ ўзлаштириш, аввало, банк кадрларининг малакасига боғлиқ. «Банклар ва банк фаолияти ҳақида»ги қонунга ҳамда Вазирлар Маҳкамасининг 1994 йил 19 январдаги 15-қарорига мувофиқ Марказий банк қошида тузилган Республика банк тизими муассасалари раҳбарлари ва бош мухосибларининг малакаларини баҳолаш бўйича доимий комиссия ишлаб турибди.

Комиссиянинг вазифасини барча тижорат банклари, мижозлар тўғри тушуниши керак, яъни бу комиссия уларнинг ҳуқуқларини чеклайдиган, ривожланишига тўсқинлик қиладиган маъмурий бўғин эмас, балки мазкур тизимнинг унга юклатилган вазифаларни ҳалол бажаришга, яқин келажакда соғлом, рақобатга бардош бера оладиган банкчилар авлодининг ўсиб чиқишига замин тайёрлайдиган банк тизимининг бошқарув воситасидир.

Масаланинг яна бир муҳим жиҳати шундаки, республикамизда бозор иқтисодиётининг шаклланиши, хусусий мулкчилик гуркираб ривожланиши учун барча шароит яратилди. Жумладан, янги-янги хусусий ва бошқа тижорат банклари вужудга келмоқда. Бу банкларда маънавий соғлом, билимли ва ишбилармон ходимларнинг ишлаши эртага улар хизмат кўрсатадиган мижозларнинг манфаатига зарар етмаслиги, ҳақ-ҳуқуқи поймол этилмаслиги учун кафолат бўлади. Қолаверса, барча тижорат банклари орасида соғлом рақобат туғилишига замин яратилади.

Шу боисдан банк раҳбар ходимларининг малакасини баҳолаш комиссияси синиқ овоз бериш йўли билан банк муассасалари раҳбарларининг эгаллаб турган лавозимларига лойиқ ёки нолойиқлиги борасида синов ўтказади. Йил бошидан буён жами 509 нафар раҳбар ходим, шулардан 212 нафар банк муассасалари бошқарувчилари, 195 нафар бош мухосиб, 100 нафар касса мудири ана шундай синовдан ўтказилди.

Синов натижаларига кўра, кўпчилик банк ходимларининг малакали мутахассис эканига яна бир бор ишончимиз комил бўлди, бошқа бир гуруҳ ходимларнинг банк фаолиятини бошқарувчи ҳужжатлар, яъни қонунлар, йўриқномалар, низомлар ва қоидаларни пухта билмаслиги аниқланди. Натижада 21 та банк муассасаси бошқарувчиси, 5 нафар бош мухосиб, 6 нафар касса мудири синовдан ўтмади.

Хулоса қилиб айтганда, банк ходимларининг малакасини ошириш, уларнинг бозор иқтисодиёти шароитида молия-кредит механизмларини пухта билиши, мулкчиликнинг ҳар хил шакллари мавжуд бўлган шароитда банк хизмати турларини кўпайтириш, ходимларни бу борада тубдан сифат ўзгаришлари қиладиган, жаҳон стандартлари талабларига жавоб берадиган мутахассислар даражасига етказиш шу куннинг долзарб вазифасидир.

М. ЖУМАГАЛДИЕВ,
Марказий банк мухосиба ҳисоби, ҳисоботи ва давлат бюджети касса ижроси департаменти директори.

Қ. РАЖАБОВ,
Марказий банк ички хавфсизлик махсус бошқармаси бошлиғи.

А. МАМАДАЛИЕВ,
Марказий банк тафтиш ва назорат бошқармаси бошлиғи.

(ЎзА).

«Халқ сўзи» рейди

ҒАЛАТИ «ТАДБИРКОРЛАР»

Самарқанд кейинги йилларда республиканинг тадбиркорлик анча ривожланган ҳудудларидан бирига айланди. Айни кунда бу ерда халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқарадиган ўнлаб фирмалар, қўшимча корхоналар фаолият кўрсатмоқда. Хусусий ва қўшма корхоналардан маҳаллий бюджетга ўтказиладиган тушум салмоғи ортиб бормоқда.

Лекин шу билан бирга Самарқанд шаҳрида ғалати «тадбиркорлар» ҳам шу даражада кўпайдики, бу аҳолининг ҳақли эътирозига сабаб бўлмоқда. Эҳтимол, улар бозор иқтисодиётига ўтиш даврида ҳамма ишга қўл уриш мумкин, ҳеч нарса давлат томонидан назорат қилинмайди деган хаёлга боришгандир, шу сабабли шаҳардаги айрим корхоналарда тайёрланган маҳсулотларнинг бир қисми бевосита чайқовчилар қўлига ўтиб, аҳолига 3—4 баробар қиммат нархларда сотила бошлади.

Яқинда вилоят солиқ бошқармаси томонидан ўтказилган текширишлар кўп жойларда савдо қоидаларига риоя қилинмаётганлигини кўрсатди. Улар бу текширишлар натижасида 61 кишига оид ҳужжатларни терговорганларига, савдо қоидаларини бузган 150 кишининг ишини эса кўриб чиқиш учун туман, шаҳар ва вилоят ҳокимликлари қошидаги маъмурий комиссиялар эътиборига ҳавола этдилар. Солиқ қонунларига риоя қилмаганлиги туфайли 110 нафар мансабдор шахсдан 15 миллион 420 минг сўм жарима ундирилди.

Бугун кўча ва бекатларда, бозорларда ноқонуний равишда савдо билан шуғулланувчилар кўпайиб кетганлиги сир эмас, уларнинг асосий қисми ҳеч қандай текширувдан ўтказилмаган маҳсулотлар билан савдо қилишмоқда. Натижада ҳиди ва таъмининг ўзиёқ кишида шубҳа туғдирадиган турли хил спиртли ичимликлар, озиқ-овқат маҳсулотлари бемалол аҳолига сотилмоқда. Масалан, Сиёб тумани Қудратов кўчасида яшовчи Н. Рустамов, шу туманнинг Пастдарғом кўчасида истиқомат қилувчи Ш. Икматов, Самарқанд тумани Милён қишлоғилик Т. Шариповлар солиқ инспекциясидан ҳеч қандай рухсат олмасдан, хорижда тайёрланган ва сифат сертификати йўқ бўлган ароқ ва бошқа маҳсулотларни сотаётганда ушланди. Вилоят солиқ инспекцияси ҳар куни ўнлаб ана шундай кишилардан чет элда тайёрланган озиқ-овқат маҳсулотларини мусодара қилмоқда. Кўча ва бекатларда, бозорларда ноқонуний равишда савдо билан шуғуллангани учун 402 нафар фуқарога 42 миллион 895 сўм-купон жарима солинди.

Ҳозир ҳавонинг иссиқ пайти, ҳамма жойда яхна ичимликларга талаб катта. Лекин Самарқанднинг [illegible]да бу турдаги маҳсулотлар чиқарилишига қарамай, уларни арзон баҳода [illegible] пиш қийин. Чунки, чайқовчи бозори чаққон нарсани яхши билади. Улар турли йўллар билан яхна ичимликларни олиб, кўчакўйда 3—4 баравар қимматига сотишаяпти. Сув ва пиво билан савдо қилувчиларнинг асосий кўпчилиги ёш болалардир. Солиқ инспекцияси ходимлари ўтган уч кун ичида ноқонуний равишда сотилаётган 470 шиша пиво, 350 шиша ароқни давлат ҳисобига мусодара қилдилар. Яхна сув оширилган нархда сотилгани туфайли 50 та савдо дўконига 5 миллион сўм-купон жарима солинди. Бир ҳафтадан буён вилоят шаҳар ва туманларида болалар савдодан четлаштириляпти. Бу иш билан махсус комиссиялар шуғулланишмоқда.

Самарқанд ўзининг азалдан бозорлари билан машҳур. Биргина Сиёб бозорининг довруғи оламни тутган, лекин бугун айни пишиқчилик мавсуми бўлишига қарамай, мева ва сабзавотнинг нархи анча баланд. Бунинг асосий сабаби бозорга т[illegible]аётган маҳсулотларнинг бир қисми бевосита чайқовчилар қўлига ўтаётганидир. Йигирма иккита деҳқон бозорининг деярли кўпчилигида айнан шу аҳволни кўриш мумкин. Вилоят солиқ инспекцияси яқинда ҳар бир бозорга 5 кишидан иборат махсус комиссияларни бириктди, улар миллий валютага ўтиш даврида савдо-сотиқда рўй бериши мумкин бўлган айрим тушунмовчиликларнинг олдини олиш, бозорларга ўрнашиб олган чайқовчилар фаолиятига чек қўйиш билан шуғулланадилар.

Президентимизнинг республика Вазирлар Маҳкамасидаги йиғилишда савдо-сотиқдаги ишларни тартибга солиш юзасидан билдирган фикрлари кўпчилик кишилар дилидаги гапнинг ифодаси бўлди. Шу сабабли Самарқанд вилоятида ҳам бу борада анча тадбирлар амалга оширила бошланди. Тез орада улар ўз натижасини беришига аминмиз.

М. МУҚИМОВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

⊙ ЖИЗЗАХ ЯНГИЛИКЛАРИ

ОБОДОНЛАШТИРИШ ҒОЛИБЛАРИ

Шу йилнинг март ойида вилоятда ободонлаштириш ва кўкаламзорлаштириш бўйича зарбдор икки ойлик эълон қилиниб, ғолиблар учун махсус совринлар белгиланган эди. Яқинда ана шу хайрли ишга якун ясалиб, унинг энг фаол иштирокчилари аниқланди.

Вилоят ҳокими қарори билан Жиззах шаҳри ва Зафаробод тумани жамоалари ғолиб деб топилди ва ҳар қайсисига 5 миллион сўм миқдорида мукофот берилди. Шунингдек, ободонлаштиришда ташкилотчилик кўрсатган ўн учта фуқаролар йиғинлари ҳисобига икки миллион сўмдан маблағ ўтказилди.

ОМАДЛИ ОНАЛАР

Вилоят жамғарма банки жамоаси ажойиб ташаббус кўрсатди. Болаларни ҳимоя қилиш Халқаро куни — 1 июнда туғилган чақалоқлар учун омонат дафтарчалари очилиб, ҳар бирига 100 минг сўмдан маблағ қўйилди. Жиззах шаҳар туғруқхонасида фарзанд кўрган бухоролик М. Зокирова, жиззахлик М. Абдураззоқовалар ана шундай омадли оналардан бўлишди.

ҒАЛАБАСИ ЭВАЗИГА...

Ғаллаороллик Дилшод Сулаймонов инглиз тилини ўрганиш бўйича туман, вилоят олимпиадалари ғолиби бўлди. Республика бўйлаб ўтказилган беллашувда эса Буюк Британиянинг тарихи ва жуғрофиясига оид компьютерда берилган 50 та саволга тўғри ва аниқ жавоб бериб, биринчиликни эгаллади.

У ғалабаси эвазига жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университетига қабул қилинди.

БОЗОР НАРХИДАН АРЗОН

Пахтакор туманидаги Акмал Икромов номли ижараширкат хўжалиги фермерлари қишлоқ фуқаролар йиғинига ажойиб таклиф киритишди. Улар фермерлар қассобхонаси очишга ва хўжалик аҳолисини семиз ва сифатли гўшт билан таъминлашга қарор қилганларини айтишди.

Қассобхонани дастлабки маҳсулот билан Ўнгар Аллаев, Дўстбек Ботиров каби фермерлар таъминлашди.

Бу ҳали бошланиши, фермерлар халқни боқишига ишонамиз.

Ҳ. НАБИРАЕВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

«МАҲАЛЛА» ХАЙРИЯ ЖАМҒАРМАСИ ВА «ХАЛҚ СЎЗИ» ГАЗЕТАСИНИНГ КЎРИК-ТАНЛОВИ.

ҒОЛИБЛАРНИ ҚУТЛАЙМИЗ!

Маҳаллалар қадим-қадимдан эзгулик бешиги, тарбия ўчоғи, шарқона яшаш тарзи, миллий урф-одатлар, удумлар шаклланадиган, инсон камол топадиган даргоҳ бўлиб келган. Ватан ҳам остонамиздан, маҳалламиздан бошланади.

Маҳалла бу давлат бошқарувининг биринчи, муҳим бўғинидир. Чунки у халқнинг бошини қовуштиришда айрича аҳамият касб этади.

Бугун эса маҳалланинг буюк тарбия маскани, миллий қадриятларни тиклаш, замонавий анъаналарни қарор топтириш, меҳр-оқибат, саховат каби юксак инсоний фазилатларни рўёбга чиқариш йўлидаги муҳим роли нафақат Ўзбекистонда, балки чет элларда ҳам эътироф этила бошлади. Буни чуқур англаган мамлакатимиз раҳбарияти, шахсан юртбошимиз маҳаллалар равнақига, унинг фаолиятини ривожлантиришга катта аҳамият бермоқда. «Маҳалла» хайрия жамғармаси ва вилоят бўлимларининг ташкил этилиши, унинг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш тўғрисидаги қарор ва фармонлар фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари тўғрисидаги Олий Кенгаш қонунининг қабул қилинганлиги ва ҳаётимизда амал қилаётгани фикримизнинг далилидир. Маҳаллаларнинг республикамиз ҳаётида тутган ўрнини, аҳамиятини ҳис этган ҳолда Республика «Маҳалла» хайрия жамғармаси ва «Халқ сўзи» газетаси таҳририяти ҳамкорликда «Энг намунали маҳалла» ва «Энг намунали маҳалла оқсоқоли» Республика кўрик-танловини ташкил қилган эди.

Махсус комиссия бир қатор маҳаллаларнинг фаолиятини ўрганиб чиқиб, ғолибларни аниқлади:

Тошкент шаҳар Юнусобод тумани «Янги ариқ» маҳалласи республикамизда энг намунали маҳалла деб топилди. Шунингдек, Жиззах шаҳрининг «Маданият» маҳалласи иккинчи, Урганч шаҳрининг «Комилжон Отаниёзов» маҳалласи учинчи ўринни эгаллади. Ғолиблар «Маҳалла» хайрия жамғармасининг фахрий ёрлиғи ва пул мукофотлари билан тақдирландилар.

Республика кўрик-танлови якунларига кўра бир гуруҳ маҳалла оқсоқоллари «Энг намунали маҳалла оқсоқоли» номига мушарраф бўлдилар. Бу танловда Қўқон шаҳри «Исфара гузар» маҳалласи оқсоқоли Нуриллахон Абдуллаев ғолиб бўлди. Жумладан, Қорақалпоғистон Республикаси Беруний шаҳри «Гулистон» маҳалласи оқсоқоли Каримбой Сафарбоев иккинчи, Тошкент туманидаги Алишер Навоий номли маҳалла оқсоқоли Эркин Ғуломов учинчи, ўринга муносиб деб топилди. Улар ҳам фахрий ёрлиқ ва пул мукофотлари билан рағбатлантирилди.

Ўтказилган бу кўрик-танлов республикамиз маҳаллаларида оқсоқоллар бошчилигида ҳозирги куннинг талаби даражасида жуда катта амалий ишлар олиб борилаётганлигини кўрсатди. Республика маҳаллаларининг фаолияти тарихан таркиб топган миллий ва маънавий қадриятларимизни тиклаш, тарғиб қилиш, маҳалла ишини ривожлантириш, халқлар ўртасида дўстлик ва биродарликни мустаҳкамлаш юқори даражада эканлигини яна бир бор исботлади.

«Халқ сўзи» газетаси таҳририяти ва Республика «Маҳалла» хайрия жамғармаси кўрик-танлов ғолибларини қутлайди.

О. РАҲИМОВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

ДЕПУТАТ БОШЛИҚ ЖАМОАДА

ХАЙИРИ БОРНИНГ БАРАКАСИ БОР

Музработ дон маҳсулотлари комбинатининг ёрдамчи хўжалигида 400 та қорамол бор. Шундан юзтаси сигир (олтмиштаси бузоқлаган). 35 тонна сут соғиб олиниб, 24 тоннаси давлатга сотилди. 2 тоннаси эса ишчиларга бепул берилди.

Ҳар ойда 2 та бўрдоқи сўйилиб, ишчиларга 45 сўмдан сотилади. Ҳозирча 3000 кило гўшт одамларга тарқатилди. Ҳар ишчига 20 килодан тўғри келяпти.

Ҳайири борнинг баракаси бор экан — яқинда ёрдамчи хўжаликдаги иккита сигир... эгиз туғди. Корхона раҳбари, Ўзбекистон Республикаси халқ депутати Қурбон Амирқулов одамларни йиғиб, ана шу эгиз бузоқларнинг ҳар бири бўрдоқига боқилиб, гўшти одамларга бепул тарқатилишини маълум қилди. Амирқулов сўзининг устидан чиқадиган одам эканлиги ҳисобга олинса, бугунги бозор нархлари билан ўн миллион сўмлик гўшт одамларга совға қилинган бўлади.

Т. РАЗЗОҚ,
«Халқ сўзи» мухбири.

ҚИЁФА—МОҲИЯТНИ БЕЛГИЛАЙДИ

(Давоми. Боши 1-бетда).

...додимиз номидаги муҳташам театр биноси — Ўзбекистоннинг ҳам ўтмиши, ҳам бугуни буюклигидан далолат берадиган кошоналар экани барчага маълум. Бутун дунё аҳли мана шу обидаларни бир кўриш учун юртимизга келиш орзусида яшагани бу фикрнинг исботидир. Энди уларнинг барчаси жаҳон майдонидан ўзига йўл, жаҳон бозоридан ўзига ўрин топиб олиб, эркин муомаладаги валютага айланиши шубҳасиз бўлган пулимизда акс этган ҳолда жаҳон кезиб, юртимизга, унинг тарихи, маданияти, бугунги кунига қизиққан барча кишининг кўзини қувонтириши шубҳасиз.

Айрим кишиларда: «Нега бошқа пулларнинг кўпчилигида одамларнинг сурати бору бизникида йўқ?» деган савол туғилиши мумкин. Ўзбекистон барча соҳадаги каби бу соҳада ҳам ўз йўлидан борган. Бир пайтлар Андрей Вознесенский деган рус шоири марказкомга мурожаат қилиб: «Пулдан Лениннинг суратини олиб ташланглар!» деб хитоб қилган эди. Бу ерда гап Лениннинг шахсида эмас. Биз халқимизнинг буюк фарзандларини суйишимиз, ардоқлашимиз, уларга жуда катта эҳтиром кўрсатишимиз керак, албатта. Бироқ бу меҳр, бу эҳтиром ўз ўрнида бўлиши, «қош қўяман деб кўз чиқар»маслигимиз, яъни у зотларни улуғлайман, деб аксини қилмаслигимиз лозим. Шу маънода пулимизда одамларнинг сурати йўқлиги ҳам жуда ўйлаб қилинган, оқилона иш.

Хуллас, пулимизга қараб туриб гапираверадиган бўлсак, унинг таърифини адо қилиш қийин . У мутлақо ўзига хос, ҳажм жиҳатидан ҳам, шакл жиҳатидан ҳам, жозиба жиҳатидан ҳам бошқа бирон давлатнинг пулига ўхшамайди. Дунёдаги энг муҳим хусусиятлардан бири — ўзига хослик, ҳеч ким, ҳеч нарсага ўхшамаслик, ўзлик қаддини кўтариб юришдир. Худога шукр, пулимиз ана шундай, эгаси сингари мард, дадил, жасур ҳодиса сифатида ўз ўрнини топишига шубҳа йўқ.

Бу ўринда шуни ҳам айтиш кераккки, дунё ҳали қаллоблардан мосуво бўлгани йўқ. Ҳаромхўрларнинг ҳам истеъдодлилари кўп. Улар давлат орттиришнинг инсон зоти тасаввур қилиши қийин бўлган йўлларини излаб топишади. Бу йўллардан бири — қалбаки пул ишлашдир. Ўзбек сўми бу борада ҳам пишиқ — қалбакичиларнинг ризқига ўрин қолдирмаган. Унинг ўн с а к к и з хил муҳофаза унсури борки, қалбакичилар қанчалик истеъдодли бўлмасин, ўзбек сўмини ясаш қўлларидан келмайди!

Гапни ана қисқа қиламан — мана қисқа қиламан, деяпману бўлмаяпти, азизлар. Фахр, ғурур ҳислари бунга имкон бермаяпти. Ахир, ўзингиз ўйлаб қаранг: собиқ СССР доирасидаги республикалар ичида ягона Ўзбекистон ўз пулини ўзи босиб чиқарди, тангасини ўзи зарб қилди. Россия ҳам пулини ўзи чиқаради, дейсиз, биламан. Аммо, Россия пул фабрикасини ўзи бунёд қилмаган, бу фабрика унга «ота»си — собиқ СССРдан мерос қолган. Меросдан фойдаланиш нима-ю, ўз қўли билан бунёд қилиш нималигини биламиз, ахир! Россия шаънига тегиб кетишни истамаган ҳолда шуни алоҳида таъкидлашни лозим топаманки, бу улкан давлат ҳам бугунги кунда ўз пул фабрикасини бунёд этадиган аҳволда эмас...

Бу ҳол давлатимизнинг иқтисодий қудратидан фахрланишдан ташқари, яна пулимизнинг ўз эгасига ўхшашлигини қайд этишни тақозо қилади. Чунки, ўзбекдай ўз заминига, ўз уйига садоқатли халқ кам. У қанча машаққатни бошидан кечирса кечирадики, Ватан туйғусини йўқотмайди. Пулимиз ҳам халқимизнинг ҳақиқий бир фарзанди сингари, қандайдир «инкубатор»да эмас, ўз уйида туғилганини алоҳида қайд этмаслик, бундан фахрланмасликнинг иложи йўқ.

«Пул жигардан бўлади», деган гап бор. Сўмимиздаги жигар рангнинг устиворлиги ҳам буни таъкидлагандай бўлиб турибди. Ҳазилни бир четга қўйиб айтадиган бўлсак, азизлар, пулни жигаримиздай яхши кўришимиз-ку, табиий ҳол, бироқ, жигарни асраб-авайлаш, парвариш қилиш лозимлигини ҳам унутмайлик. Бутун жисмимизнинг саломатлиги жигаримизнинг ҳолатига боғлиқ бўлгани сингари, мамлакатимиз, давлатимиз, бинобарин, халқимизнинг фаровонлиги ҳам сўмимизнинг ҳолатига боғлиқлигини доим ҳис қилиб турайлик.

...Мустақил давлатимизда мустақил ҳаёт кечираётган халқимиз турмушига мустақил фуқаро кириб келди. Унинг вазифалари улуғвор. У бизнинг жигаримиз экан, уни суяйлик, унга меҳрибон бўлайлик, уни асраб-авайлайлик, ана шу улуғвор вазифаларини адо этишида елкадош бўлайлик, азизлар!

Қиёфа — моҳиятни белгилайди. Қиёфангизда жозибангиз ҳам, ҳароратингиз ҳам, қудратингиз ҳам акс этиб турибди, муҳтарам сўм ҳазратлари. Сиз Ўзбекистоннинг байроғи, жуда кўп жойингизда акс этган герби, мадҳияси сингари бутун жаҳонда эътибор қозонишингизга, халқимиз сингари ҳалол меҳнатингизнинг самарасини кўришингизга шубҳа йўқ. Аммо, шуни айтишим лозимки, бундан буён ўзингизни меҳмон эмас, тенг ҳуқуқли фуқаро деб ҳис этишингиз, белни маҳкам боғлаб ишга киришишингиз керак. Бир-биримизга меҳрибон бўлиб, бир-биримизни суяб, асраб-авайлаб, бир-биримизга елка тутиб меҳнат қилайлик. Хуш келибсиз!

М. ХУЖАЕВ,
ЎзА шарҳловчиси.

ЎЗБЕКИСТОН ВАЛЮТА БИРЖАСИДА

30 июнь куни Ўзбекистон Республикаси валюта биржасида навбатдаги савдо бўлди. Унда АҚШ долларини Ўзбекистон Республикаси миллий валютаси — сўмга алмаштириш қиймати аниқланди. Савдода хорижий валютада операция ўтказиш ҳуқуқи бўлган олтита банк дилерлари иштирок этди. Сотилган валютанинг умумий қиймати 1550 минг АҚШ долларини ташкил этди. Бир АҚШ доллари қиймати 7 сўм даражасида қайд этилди. Бошқа валюталарнинг сўмга нисбати уларнинг АҚШ долларига нисбатан қийматига қараб белгиланди.

x x x

Ўзбекистон Республикаси Марказий банки маълум қиладики, 1994 йил 1 июлдан бошлаб Ўзбекистон Республикаси ҳудудида хорижий валюталарнинг сўмга нисбатан қуйидаги қиймати белгиланган:

1 Австралия доллари	5.10
1 Австрия шиллинги	0,63
1 Англия фунт стерлинги	10.82
10 Бельгия франки	2.14
1 Голландия гульдени	3,93
10 Греция драхми	0.29
1 Дания кронаси	1.12
1 АҚШ доллари	7.00
1 Миср фунти	2.07
1 Ирландия фунти	10.64
1 Исландия кронаси	0.10
10 Испания песети	0.54
100 Италия лираси	0.45
1 Канада доллари	5.07
1 Қувайт динори	23.70
100 Ливан фунти	0.42
1 Германия маркаси	4,41
1 Норвегия кронаси	1.01
10 Португалия эскудоси	0.43
1 Сингапур доллари	4.59
1000 туркия лираси	0.22
1 Финляндия маркаси	1.33
1 Франция франки	1.29
1 Швеция кронаси	0.92
1 Швейцария франки	5.25
1 ЭКЮ	8.44
10 Япония иенаси	0.71
1000 Россия рубли	3.53
1 Эстония кронаси	0.55
1000 Украина карбованеци	0.40
1 Латвия лати	12.61
1 Литва лити	1.75
1 Қозоғистон тенгеси	0.16
1 Молдова лейи	1.73
1000 Беларусь рубли	0.26

«ҚЎШЧИНОР» БОҒИДА УЛУҒБЕК ЁДИ

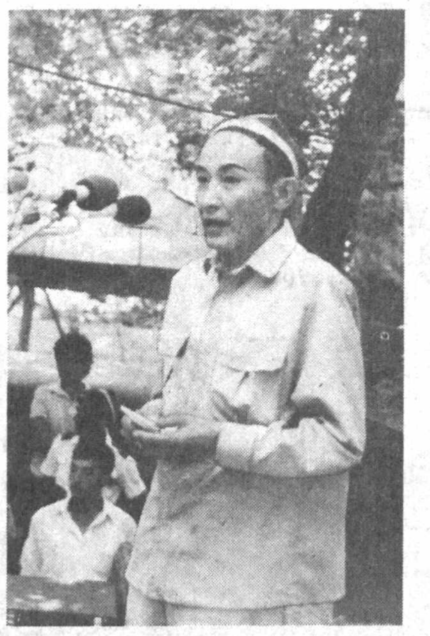

Ўзбек халқининг шаъну шавкатини, миллий нуфузини жаҳон миқёсида юксалтирган улуғ аждодларимиздан бири Муҳаммад Тарағай — Мирзо Улуғбекдир. Бу зоти шарифнинг бебаҳо илмий мероси, мураккаб ва фожиали тақдири мустақиллик берган имкониятлар туфайли янада теран ўрганилмоқда, тарғибу ташвиқ қилинмоқда.

Ўзбекистон Президентининг Фармонига биноан 1994 йил юртимизда Мирзо Улуғбек йили деб эълон этилди. Бу мумтоз бобокалонимиз сиймосига нисбатан ватанимизда намоён бўлаётган улкан ҳурмат-эҳтиромнинг ёрқин ифодасидир. Шунингдек, ЮНЕСКО қарорига асосан фалакшунос аллома таваллудининг 600 йиллиги халқаро мақомда кенг нишонланади. Ҳеч шубҳа йўқки, бу қарор халқимиз даҳосининг, унинг дунё цивилизациясига қўшган салмоқли ва унутилмас ҳиссасининг жаҳон маданий ҳамжамияти томонидан яна бир карра эътироф этилганидан далолат беради.

Табиийки, ўз тарихини, ўз ижтимоий моҳиятини яхши англаган халқ ўтмишига, аждодлари меросига ҳамиша ижодий муносабатда бўлади, меҳр-муҳаббат ва маърифат билан ёндошади. Боболар қолдирган маънавият сарчашмаларидан бугунги авлодларни, бутун инсониятни баҳраманд қилишга интилади.

Мамлакатимизда яқинда ташкил этилган «Маънавият ва маърифат» жамоатчилик маркази айни шу мақсадларни ўз фаолиятининг асосий йўналишлари сифатида белгилаб олди ва амалий ишларни бошлаб юборди. Маълумки, шу кунларда Мирзо Улуғбекнинг муборак тўйига бағишлаб юртимиз шаҳар-қишлоқларида, илм ва тарбия масканларида турли-туман анжуманлар, қизиқарли ва сермазмун учрашувлар, Улуғбекхонлик кечалари ўтказилмоқда.

Ана шундай тадбирлардан бири 28 июнь куни Тошкент вилоятининг Паркент туманидаги сўлим «Қўшчинор» истироҳат боғида ўтказилди. Республика «Маънавият ва маърифат» жамоатчилик маркази ҳамда Паркент тумани ҳокимлиги биргаликда уюштирган бу фикр ва шеър кечаси йиғилган барча каттаю кичикда унутилмас таассурот қолдирди.

Учрашувни туман ҳокими Туроб Холтоев очди. Ўзбекистон халқ ёзувчилари Одил Ёқубов, Иброҳим Раҳим, Ўзбекистон халқ шоири, Навоий мукофоти лауреати Абдулла Орипов, Республика «Маънавият ва маърифат» жамоатчилик маркази раҳбарининг ўринбосари, таниқли шоир ва тарихшунос Хуршид Даврон, шоирлар Муҳаммад Юсуф, Маҳмуд Тоҳир, Ўзбекистон халқ артисти Ёқуб Аҳмедов Мирзо Улуғбекнинг шахсияти, унинг ўлмас мероси ва ноёб ақл-заковати, авлодларга ибрат намунаси бўлиб хизмат қиладиган олижаноб инсоний фазилатлари ҳақида сўзладилар.

— Мирзо Улуғбек — халқимиз номини, қадр-эътиборини юлдузлар қадар баландликка кўтара олган буюк сиймодир, — деди ўз сўзида атоқли шоиримиз Абдулла Орипов. — Бу улуғ бобомизнинг умумжаҳоний қадриятлар мезони билан ўлчанадиган беқиёс фаолияти ўзбек халқининг ғурурига ғурур қўшади, уни янгидан-янги тафаккур довонлари сари руҳлантиради.

Суҳбат асноси кўпчилик томонидан мамлакатимиз ҳаётида бугунги кунда маънавий турмушимизни янада юксалтириш борасида муҳим ишлар бошлангани, бу эзгу ниятлар ҳадемай ажойиб самаралар беражаги, мустақил Ўзбекистонни ҳар томонлама тараққий этган буюк давлатга айлантиришда барча соҳаларда юзлаб-минглаб Улуғбеклар зарур экани хусусида бир-бирига ҳамоҳанг фикрлар билдирилди.

Беҳад самимийлик ва кўтаринки кайфиятда ўтказилган мазкур анжуманда Ҳамза номидаги ўзбек давлат академик театрининг етакчи санъаткорлари — Турғун Азизов, Толиб Каримов, Гулчеҳра Жамилова, Ёдгор Саъдиев, Эркин Комилов, Муҳаммадали Абдуқундузов, Сайёра Юнусова, Заҳро Ашурова, Мадина Мухторова ва бошқа актёрлар «Мирзо Улуғбек», «Бобур» спектаклларидан парчалар ижро этди. Таниқли хонанда Маҳмуджон Азимовнинг ҳароратли қўшиқлари учрашув қатнашчиларини хушнуд этди.

— Мирзо Улуғбек буюк арбоб ва аллома сифатида давлатни адолат ва маънавият бошқаришини теран англаган инсон эди, — деди биз билан суҳбатда Хуршид Даврон. — Бугунги учрашувнинг юксак савияси, кўтаринки кайфиятини кўриб, бунга яна бир марта ишонч ҳосил қилдик. Халқимиз маънавият ва маърифатни ҳамиша эъзозлаб келган донишманд ва закий халқдир. Кўксида ақл-идрок ва тафаккур қудрати мужассам бўлган халқ эса ҳар қандай мушкул муаммоларни, улуғвор ишларни адо этишга қодир бўлади. Мирзо Улуғбекнинг тафаккур машъали билан мунаввар ҳаёти бунга ёрқин мисолдир.

(ЎзА мухбири).

• Қишлоқда ислоҳот қандай боряпти?

ЕР АРДОҚЛАГАННИ АРДОҚЛАЙДИ, АЛДАГАННИ ЧУВ ТУШИРАДИ

ДЕҲҚОНЧИЛИКНИНГ БУ ҚОНУНИЯТИ АЛ-ХОРАЗМИЙ НОМЛИ ЖАМОА ХЎЖАЛИГИ МЕҲНАТКАШЛАРИ ФАОЛИЯТИДА ЯҚҚОЛ ИФОДАСИНИ ТОПМОҚДА.

ДЕҲҚОНЧИЛИК ва чорвачилик соҳасида ҳалол тер тўкмаганнинг косаси ҳеч маҳал оқармайди. Чунки ерни ҳам, молни ҳам алдаб бўлмайди. Ўттиз йиллик раҳбарлик фаолиятим мобайнида асосан икки тоифа деҳқонга дуч келдим.

Аминбой Султонов раҳбарлик қилаётган шоличилик бригадаси пудратчиси Қурбонбой Нурматовнинг ишини кўпдан бери кузатиб юраман. Бола-чақаси-ю, ҳатто сигир-бузоғи билан эрта баҳордаёқ дала бошига кўчиб чиқади. Лекин, ишга келганда, сираям шошмайди. Ёзнинг жазирама иссиғида чайласидан нари кетмайди. Бирикки ой кузатгач, ахийри сабрим чидамай сўрадим:

— Далада ишлаётганларингни сираям кўрмайман, нима, бу ерларга дам олгани келганмисизлар?

— Одамлар дам оладиган пайтларда биз ҳам дам оламиз-да, раис бува, —жиддий саволимга ҳазиломуз оҳангда жавоб қайтарди пудратчи.— Ишимизни кўрмоқчи бўлсангиз, тонг саҳарда ёки кеч оқшомда келинг. Ҳозир эса юринг, дала айланамиз.

Қурбонбой билан 2,5 гектарлик шолипоя бўйлаб кезарканмиз, ғалати манзаранинг гувоҳи бўлдим. Пайкаллар сувга тўла. Чўзиқ барглари сув бетига қалқиб чиққан ниҳоллар орасида бирон туп бегона ўт йўқ. Дала четидаги қурғоқ жойларнинг ҳар ер — ҳар ерига уйиб ташланган ўғитларнинг устига брезент ёпиб қўйилган. Чайланинг бир тарафидаги муваққат оғилхонада 10 га яқин сигир, новвос, қўй-қўзи кавш қайтариб ётибди.

— Тонг ғира-ширасида далага чиқамиз, соат ўнларгача ишлаб, кечки бешолтиларгача дам оламиз. Сўнгра яна ишга уннаб, ярим кечасигача экин ёнида бўламиз,— изоҳ берди Қурбонбой.

Деҳқоннинг сўзига қараганда, қуёш тиккага келган жазирама пайтларда экин ҳам инсон сингари ором олмоғи шарт. Бундай пайтларда уни суғоришдан наф йўқ, ниҳоллар қовжираб қолади. Бегона ўтларни ҳам юлолмайсан, ўғит ҳам беролмайсан. Иссиқдан холсизланган экин шикаст топиши, шоликорнинг ўзи ҳам толиқиб қолиши ҳеч гапмас. Деҳқон синчков бўлса, эрталабки кезлари экинни бегона ўтлардан тозалаб, кечки пайт далага сув тарайди ёки ўғит сочади, мол-ҳолига қарайди.

Ўша йили Қурбонбой Нурматовнинг ишини обдон кузатдим. Йил якуни қувончли бўлди. Ҳар гектар ердан 75 центнердан хирмон кўтарилди. Салкам 19 тонна ҳосил йиғиб олинди. Шартномага биноан унинг 13 тоннаси давлатга сотилди, 6 тоннаси эса деҳқоннинг ўзига қолди.

...Рўзимат аканинг иш тутими Қурбонбойникидан кескин фарқ қилади. Кун бўйи даласи бошидан жилмайди, экин ёнида қуймаланиб юради. Аммо унинг бор-йўғи ҳаваскор шоликор эканини анча кеч фаҳмлаб етдим. Билсам, у киши кун чошгоҳга яқинлашганда далага келар, экин ором олар жазирама иссиқ пайтларда нари-бери ишлаб, кечқурунга қолмасданоқ уйига жўнар экан. Меҳр ва ҳафсала билан қилинмаган иш самара бермаслигини Рўзимат аканинг фаолияти яққол кўрсатди. Аввалига уруғ сийрак унди, унганлариям нимжон ўсди, билиб-билмай қилинган ҳаракат натижасида эса ниҳолларнинг яна бир қисми нобуд бўлди. Хуллас, шоли майдонларини пудратга бериш бўйича кейинги йили Рўзимат ака билан шартнома тузмадик. Очиғи, буни унинг ўзи ҳам хоҳламади.

Жамоамиз 1994 йил бошигача, яъни 30 йил мобайнида давлат хўжалиги сифатида фаолият кўрсатди. Шу йил бошидан маҳаллий ҳокимият тавсияси, меҳнат аҳлининг хоҳиш-истагига кўра, жамоа хўжалиги мақомини олди. Олдинлари деҳқончиликдан зиён келса, унинг оғирлиги кўпинча давлат ва жамоа гарданига тушарди. Жамоа хўжалиги шакли эса меҳнатчини манфаатдорликка ундайди. Аммо, шуни ҳам таъкидлаш жоизки, хўжалигимиз 30 йиллик фаолияти давомида бирон марта ҳам йилни зиён билан якунламаган. Шу боис мулкчиликнинг жамоа хўжалиги шаклига ғазна тўла миллионларимиз билан ўтдик. Иқтисодий мавқеимиз ҳозир ҳам баланд. Ғазнада ҳалигача сарфлаб улгурмаган бир неча ўн миллион сўм пулимиз бор. Ёқилғи, ўғит, эҳтиёт қисмлар, эҳтиёж учун зарур бошқа воситаларни йил охиригача етадиган миқдорда ғамлаб қўйганмиз.

Деҳқон ҳар доим юксак самарани кўзлаб меҳнат қилмоғи керак. Асосий тармоқлар — даромаднинг энг катта манбаи. Шундай экан ҳар қандай табиий, экологик, иқтисодий ва ижтимоий шартномаларда ҳам бу тармоқлардан мўмай фойда олиш йўл-йўриқлари ишга солинмоғи зарур. Даланинг қайси экинга мойиллигини фаҳмлай олган деҳқон ҳеч қачон панд емайди. Ўтган йиллар мобайнида шоли ўстирган деҳқоннинг қўли ҳамиша баланд келди. Бунинг боиси — ер айнан шу экинни ёқтириб қолганди. Кейинчалик ер семириб, ғўза етиштириш учун ҳам қулай шароит туғилди. Деҳқонлар ва мутахассисларнинг маслаҳати, тавсияларига амал қилиб, 1993 йилда 425 гектар, бу йил эса 550 гектар ерга чигит экдик. Шоли майдонларимиз 2110 гектар. Шоли экилган далаларнинг ҳар гектаридан ўртача 1—1,5 миллион сўм, пахта майдонларидан ҳам шунча миқдорда соф даромад олишни кўзлаб ишлаяпмиз. Мўлжалимизча, бу йил деҳқончиликнинг рентабеллик даражаси 30—35 фоиздан кам бўлмайди. Сир эмас, хўжалигимизда фойдалилик даражаси 60—70 фоиз бўлган соҳалар билан бир қаторда атиги 5—10 фоиз наф бераётган тармоқлар ҳам мавжуд. Юқорида таъкидланганидек, ҳар бир экин «ўз жойига» экилганида борми, ҳамма тармоқлар бирдек юқори самара берган бўларди.

Ўтган йили, хусусан, боғдорчилик бўйича арзимас натижа билан кифояланишимизга тўғри келди. Кўпгина мева дарахтлари қариб, сафдан чиққанини, айрим жойларда боққа яқин далаларга ҳам шоли экилганини ҳисобга олдик. Хатоимизни ўтган йилиёқ тўғрилаб, қуриган ва ҳосил бермай қўйган дарахтлар ўрнига янгиларини экдик. Мавжуд боғларни ижарачиларга тақсимлаб бердик. Яшнаган ва яшарган боғларимиз эндиликда йил сайин мўл мева, яхши самара беришини кўнглимиз сезиб турибди.

Хоразм воҳасида деҳқонга панд берувчи ёмон ерлар йўқ ҳисоби. Лекин орамизда ерни тушунмайдиган деҳқонлар бари бир бор. Шоли экингина эмас, ерни даволовчи энг яхши «дори» ҳамдир. Бирор зарурат боис шоли ўрнини бошқа экинлар ҳам эгаллаши мумкин. Бундай ҳолларда деҳқон қайси шолипоя қай экинга мос келишини беш бармоқдай билмоғи шарт.

Яна бир нарсани айтиб ўтай. Қишлоқ меҳнаткашлари деҳқончилик услубларини ислоҳ этишдек ҳаётий муҳим бурилишлар йўлига чиқиб олдилар. Бунда республика Президенти ва ҳукумати қабул қилаётган фармонлар, қарорлар, кўрсатма ва йўл-йўриқларнинг аҳамияти беқиёс.

Қишлоғимизда омилкор, тадбиркор шоликорларнинг муносиб авлоди меҳнат қилади. Уларнинг меҳнати боис, турғунлик аталмиш 70—80 йилларда ҳам катта-катта ютуқлар қўлга киритилди. Оз меҳнат сарфлаб, кўпроқ самара олиш усулларини ўша кезлариёқ ўрганиб олганмиз. Далаларимизнинг ҳозирги манзарасини ўтган йилга таққосласак, имкониятимиз миқёслари яна ҳам катта эканлигини кўрамиз. Мўл ҳосил ва юқори даромаддан дарак берувчи энг яхши нишона шуки, бу йил уруғни ўтган йилгидан ҳафта-ўн кун илгари экиб тамомладик. Бу борада ўтган йилнинг кузи шоликорларга яхшигина сабоқ бўлди. Ўшанда совуқ анча эрта тушиб, вилоятимизнинг кўпгина хўжаликларидаги ҳосилнинг бир қисми қор ва муз остида қолди, айрим далалардаги шоли тўла пишиб етилмаганидан хирмоннинг чўғи пасайди. Эрта экилган уруғ баравар ривожланиши, соғлом ўсишини деҳқончилик тажрибаси тўла тасдиқлаган. Экинимизнинг ҳозирги ҳолатидан кўнглимиз тўқ. 2000 гектардан зиёд майдондаги шоли бошоқлаш арафасида. Ҳозирча сув мўл. Ниҳолларнинг дуркун ўсиши учун ҳамма нарса етарли. Бу йил ҳосилдорликни ўтган йилгидан ҳам ошириш, ялпи хирмонни 20 минг тоннага етказиш имкони мавжуд. Бу ўзи билан 10 миллиард сўм сармоя демак. Пахтадан, деҳқончиликнинг бошқа тармоқлари, чорвачилик, ёрдамчи корхоналар, тадбиркорлик фаолиятидан олинадиган даромадни ҳам қўшиб ҳисоблаганда ялпи пулимиз 15—17 миллиард сўмга етади. Бунинг камида 6—7 миллиарди соф даромаддан иборат бўлади.

Пули кўпнинг имконияти ҳам кўп. Ўтган йилги сармояни ҳалигача ҳаржлаб улгурмаганимизни юқорида эслатдик. Аммо пулларимиз ҳаракатсиз қолиб кетаётгани йўқ. Маблағнинг бир қисмини турли ҳиссадорлик ташкилотлари ва корхоналари тасарруфига ўтказган бўлсак, қолганини қурилиш ишларига сарфлаяпмиз. Сал муддат аввал тадбиркорликни ихтиёр этган бир гуруҳ қишлоқдошларимиз дўкон қуриб олишга кўмаклашишимизни илтимос қилишганди. 10 дўкондорга мўлжалланган савдо растаси қурилиши бугун авжида. Бундай қурилишлар қишлоқда оз эмас. Аммо, муаммоларимиз ҳам етарли. Қўлимиз калталик қилаётган ҳоллар ҳам анчагина. Лекин режа билан ишлаган, фурсатни қўлдан чиқармаган, керак бўлса бугун эртани кўра оладиган ва шунга яраша интилиб, изланиб яшаган ва меҳнат қилганлар ҳеч вақт доғда қолишмайди. Ҳаёт ҳақиқати — шу.

Машариф СОБИРОВ,
Хонқа туманидаги ал-Хоразмий номли жамоа хўжалиги бошқаруви раиси.

АМИР ҲОЛИҚОВ АСАРЛАРИ КЎРГАЗМАСИ

Рассом Амир Ҳолиқовнинг «Ўзбекистон Давлат санъат музейида биринчи шахсий кўргазмаси очилди. У чизган суратларда Чимён тоғи этакларидаги табиат нафосати, гўзаллиги ўзига хос маҳорат билан акс эттирилган.

Рассом асарлари музейнинг икки залига қўйилган бўлиб, уларнинг бирида рангтасвир асарлар жойлаштирилган. Иккинчи залга қўйилган график асарлари ҳам томошабинларда катта қизиқиш уйғотади. Улар рассом ижодининг асосини ташкил этадиган ҳаётбахш фалсафанинг ўзига хос рамзидир.

Шу нарсани айтиб ўтиш кераккки, Амир Ҳолиқов яратган асарлар Буюк Британия, АҚШ, Греция расмлар галереяларида намойиш этилган. Мусаввирларимизнинг асарлари хориждаги кўпгина санъат мухлисларининг коллекцияларида сақланмоқда.

ХАЙРИЯ ТАДБИРЛАРИ

Халқаро Қизил Ярим ой ташкилотининг Марказий Осиё ва Қозоғистон бўйича вакили Пьер Жоссерон Хоразмда бўлиб, Урганч шаҳридаги даволаш муассасалари ходимлари иштирокида семинар-кенгаш ўтказди. У Халқаро хайрия ва меҳр-шафқат ташкилотининг кўп қиррали фаолияти ҳақида сўзлаб берди. Шунингдек, у Қўшкўпир ва Хевадаги қариялар уйларида ҳамда бир қанча туманлар марказий шифохоналарида даволаш ишларининг ташкил қилиниши ва дори-дармон таъминоти билан яқиндан танишди.

Пьер Жоссерон Япония Қизил Ярим ой жамияти томонидан вилоятга жўнатилган икки контейнер ноёб дори-дармонни даволаш муассасаларига тарқатиш тадбирларида ҳам иштирок этди.

Файзулла Бобо ДЎСТ,
«Халқ сўзи» мухбири.

ПАРИЖДА ОРОЛ КУНЛАРИ

Франция пойтахтида Бирлашган Миллатлар Ташкилоти ва Халқаро жамғарма банкининг Орол муаммоларига бағишланган кенгайтирилган йиғилиши бўлиб ўтди. Унда Орол денгизини асраш дастури кенг муҳокама қилинди.

Халқаро йиғилишда АҚШ, Англия, Франция, Канада, Германия, Нидерландиянинг давлат ва жамоатчилик вакиллари, шунингдек, БМТ, ЮНЕСКО, Халқаро жамғарма банки ходимлари ҳам иштирок этдилар.

Орол денгизини ҳимоя қилиш учун ажратилган сармоя масаласини муҳокама қилишда республикамиз вакиллари — республика мелиорация ва сув хўжалиги вазири Р. Гиниятулин, Орол қўмитаси раиси П. Шермуҳаммедов, биология фанлари доктори А. Эргашев ҳам қатнашдилар.

Ғ. ШЕРМУҲАММАД,
«Халқ сўзи» мухбири.

• Фанимиз заҳматкашлари

ЗАРАФШОННИНГ ЗАРШУНОС ОЛИМИ

Табиатга, ерга, деҳқончиликка меҳр унинг бир умр қалбига муҳрланиб қолган. Ҳозир ҳам бўш қолди дегунча, далага ошиқади, ҳамкасблари, шогирдлари олиб бораётган амалий ишлар, тажрибалар билан қизиқади. Ширин ҳаёллар оғушида ер билан, сув билан, ҳаво билан сўзлашади, уларни ўз фарзандидек ардоқлайди.

Фарзандларнинг она олдида катта ва бир умр узиб бўлмас қарзи бўлганидек, Диамат ака ҳам ўзини жонажон табиат олдида беқиёс бурчли деб билади.

Табаррук заминимизнинг нақадар гўзаллиги ва биз учун ниҳоятда қимматли эканлигини жумҳуриятимиз мустақил давлат сифатида фаолият кўрсатаётган ҳозирги вақтда ҳар қачонгидан кўра чуқурроқ ҳис этиб турибмиз. Шу сабабли сизу бизни ўраб турган серқуёш ва фусункор ўлкамизни эъзозлаш, авайлаб-асраш, унинг табиийлигини сақлаб қолиш, элим деб, юртим деб ёниб яшаш, айниқса тупроқ сифатини биологик усуллар билан яхшилаш, мўл-кўлчилик масканига айлантириш заҳматкаш олимлар, кенг жамоатчилик, қолаверса, ҳар бир фуқаронинг муқаддас бурчи деб билади устоз. Қишлоқда иқтисодий ислоҳотнинг бориши, маъмурчиликнинг яратилиши, дастурхонимизнинг тўкин бўлиши ана шу соҳа ривожига кўп жиҳатдан боғлиқ.

Диамат Тўхтаевич ҳаётида чуқур из қолдирган, дунёга машҳур боғбон Ризамат ота билан бўлган учрашувни катта ифтихор билан эслайди.

Ризамат ота унга токларни парваришлашнинг сирларини амалий мисоллар билан ўргатди. Бўлажак олим тенгқурлари ичида катта меҳнат кўникмасини ҳосил қилади. Улар деярли ҳамма ишларни мустақил бажариб, иссиқхоналардаги кўчатларни ўзлари етиштирадилар, далага чиқариб экадилар. Ўша даврдаёқ Диамат Тўхтаевич кўчатларнинг баргига, гулига қараб навларини айта оларди.

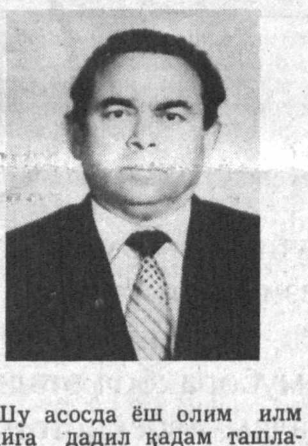

Шу асосда ёш олим илм йўлига дадил қадам ташлади. Техникумни имтиёзли диплом билан битириб, Самарқанд қишлоқ хўжалик институтининг агрономия факультетига ўқишга кирди. Тиришқоқ, изланувчан йигит устозларининг назарига тушди.

1959 йили у Ленинград шаҳридаги Н. И. Вавилов номидаги Бутуниттифоқ ўсимликшунослик илмий-тадқиқот институти қошидаги аспирантурага ўқишга кирди. У жаҳонга машҳур олим, академик Сергей Михайлович Букасов ҳақида кўп эшитганди. Ана шундай заҳматкаш олимга шогирд бўлишга ҳавас қиларди. Орзуси амалга ошганлигидан кўнгли тўлиб, илмий кузатувларини қатъият билан давом эттирди. Тадқиқотини янги-янги хулосалар билан бойитиб борди. Синалган йўлдан бориш яхши. Лекин ҳар бир олимнинг ўз йўли бўлса, бунга нима етсин. Диамат Тўхтаевич фанда синалмаган янги йўлни танлади.

— Менинг оёққа туришимда, ҳар бир муваффақиятимда падари бузрукворимнинг хизматлари беқиёслигини, албатта, таъкидлашим лозим,— дейди Д. Абдукаримов.

Машаққатли меҳнат, тинимсиз тадқиқотнинг натижаси сифатида 1971 йил «Зарафшон воҳасида картошка экинини ўстиришнинг хусусиятлари» хусусида докторлик диссертациясини ҳимоя қилди. Жаҳонга машҳур олим Н. И. Вавилов сафдоши, ВАСХНИЛ академиги, Меҳнат Қаҳрамони С. М. Букасовнинг услубларини ўрганган Д. Абдукаримов қарийб қирқ йилдирки Самарқанд қишлоқ хўжалик институтида самарали меҳнат қилмоқда.

Албатта, илмий иш, таълим-тарбия ўзининг амалий натижаси билан қимматлидир. Агар олимнинг илм-фан йўлидаги заҳматли меҳнатларини ана шу нуқтаи-назардан баҳолайдиган бўлсак, унинг тадқиқотлари қиммати ҳақида яна ҳам тўлиқ тасаввурга эга бўламиз. У киши яратган «Зарафшон» нави республикамизнинг барча вилоятларида ва Қорақалпоғистонда туманлаштирилган. Тожикистон, Волгоград, Россиянинг бир қатор вилоятларида унга қизиқиш ортиб келган. Бу нав учун профессор муаллифлик гувоҳномасини олган.

Д. Абдукаримов шу соҳага биринчилардан бўлиб қўл урган олим. Ўша вақтда Ўзбекистон шароитида картошка етиштириб бўлмайди деган ноилмий, асоссиз қарашлар мавжуд эди. Олим суғориладиган, иссиқ-қуриқ иқлим шароитларида картошкачиликни ривожлантириш, ундан юқори ҳосил олишни илмий заковат билан исботлади.

У ўзи ишлаб чиққан ва ишлаб чиқаришга кенг жорий этилаётган жадаллашган 5 йиллик селекция усули асосида картошканинг 12 та янги навини яратди. Бу навлар тезпишарлиги, ҳосилдорлиги, туганаклар товарлиги, иссиққа ва айнишга, вирусли касалликларга чидамлилиги, эртагилиги, икки ҳосиллилиги ва кўчат экин сифатида ўстиришга мослиги, сақланувчанлиги ҳамда ҳосил сифати бўйича мавжуд туманлашган навлардан фарқ қилади. Шундай навлардан Зарафшон, Спитамен, Қувонч — 16—56 м, Баҳра—30, Ҳамкор—1150 навлари деҳқонларга маъқул бўлиб, туманлашган ва муваффақиятли равишда хўжаликларда кенг жорий этилмоқда.

Профессор суғориладиган ерлардан самарали фойдаланиш кўп жиҳатдан, экинлар мажмуини оқилона танлашга, энг аввало, экин нави ва сифатли маҳсулдор уруғни саралашга боғлиқ эканлигини чуқур ҳис этган ҳолда «Шердор», «Афросиёб», «Мароқанд», «Темур», «Жасур» каби экинлар навларини яратди. Бу навлар туманлаштирилиб, республика хўжаликларида кенг жорий этилмоқда.

Олим уруғчилик соҳасидаги талабларга ҳозиржавоб ишлар қилмоқда. У киши 200 дан зиёд илмий мақола, 6 та дарслик—қўлланма, бешта монография муаллифи. Тўртта картошка, етти хил дон экини навини яратган табиатшунос, ўн беш тавсиянома, уч муаллифлик гувоҳномасининг эгаси бўлган Д. Абдукаримов ўзининг такрорланмас янги илмий мактабини яратган соҳиби илмдир.

Тажрибали селекционер, Самарқанд қишлоқ хўжалиги институти ректори, Ўзбекистон қишлоқ хўжалиги Фанлар академиясининг мухбир-аъзоси, қишлоқ хўжалик фанлари доктори, профессор Д. Абдукаримов олтмиш баҳорни қарши олмоқда. Нурли мустақиллик йўли у кишининг келажагини буркамоқда.

П. УЗОҚОВ,
профессор,
Т. САТТОРОВ,
доцент.

"Жаннат - ЛТД" *фирмаси*
Сизни туристик саёҳатга
таклиф этади:

Хитой	*(Пекин, Урумчи, Гулжа);*
Ҳиндистон	*(Деҳли, Агра)*
Покистон	*(Карачи);*
Бирлашган Араб Амирликлари	*(Дубан, Шаржа);*
Туркия	*(Истамбул);*
Малайзия	*(Сингапур, Куала - Лумпур, Порт Диксон);*
Эрон	*(Машҳад, Теҳрон);*
Германия	*(Франкфурт).*

Манзилимиз:
Тошкент, Космонавтлар проспекти, 3 (қўғирчоқ театри ёнида) . 35-хона.
тел. 56-54-16.

• «Тадбиркор—94»

КУЧ-БИРЛИКДА

АНДИЖОНДА ЁШ ТАДБИРКОРЛАРНИНГ ИЛМИЙ-АМАЛИЙ АНЖУМАНИ КЎТАРИНКИ РУҲДА ЎТДИ

Андижон — қадим-қадимдан тадбиркорлару ҳунармандлар юрти. Мирзо Бобурнинг болалиги ўтган маҳаллада ҳали-ҳанузгача ҳунармандлар растасининг сақланиб қолганлиги бежиз эмас. Шаҳрихоннинг пичоқлари, Андижоннинг дўппилари, избосканлик усталарнинг ёғочдаги нақшлари кимни лол қолдирмайди, дейсиз?

Шу боис бу ерда кейинги йилларда ҳунармандлар кўрик-баҳсини ўтказиш анъанага айланиб қолган. Бозор иқтисодиёти, айниқса, юртбошимизнинг тадбиркорлар хусусида кўрсатаётган ғамхўрлиги, иқтисодий ислоҳотлар борасидаги саъй-ҳаракати юрагида ўти бор йигит-қизларни руҳлантириб юборди. Вилоятдаги «Намуна» саноат-савдо ишлаб чиқариш бирлашмаси, «Малика» кенг тармоқли фирмаси, «Шоҳруҳ» ишлаб чиқариш тижорат фирмаси, «Интер-Ўзбекистон» фирмаси каби ўнлаб хусусий, жамоа корхоналари эндиликда дадил одим ташлаяпти. Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқи Марказий Қўмитасининг ташаббуси билан ёш тадбиркорларнинг республика илмий-амалий анжуманининг Андижонда ўтказилганлиги боиси ҳам шунда. Йиғинда Қорақалпоғистон Республикаси ҳамда республикамиз шаҳарларидан 100 дан зиёд тадбиркор йигит-қиз қатнашди.

Бозор иқтисодиёти ўзининг бутун шаклу шамойили билан бўй кўрсатаётир. Шубҳасиз, ишлаб чиқаришда, халқ истеъмоли маҳсулотларини тайёрлашда турли муаммолар оёққа тушов бўлаётгани бор гап. Хўш, уларни ҳал этиш мумкинми? Албатта, бир ёқадан бош чиқарилгандагина, ҳамфикр, ҳаммаслак бўлгандагина муаммоларга ечим топилади. Уч кун давомида бўлиб ўтган анжуманда тадбиркорлар ана шундай тўхтамга келдилар. Дангал айтиш кераккки, тадбиркорлик борасидаги ёшларнинг илк йиғини кўнгилдагидек ўтди. Энг аввало, турли вилоятлардан келган меҳмонлар бир-бирлари билан яқинроқ танишдилар. Корхоналар учун зарур бўлган хомашё, иқтисодий алоқалар тўғрисида шартлашиб олдилар.

Анжуман кунлари тадбиркорларни суҳбатга чорладик.

— Андижонда миллий ҳунармандчиликнинг ривожи менда катта таассурот қолдирди, — дейди самарқандлик тадбиркор Исроил Сатторов. — Темирчилик, ёғоч ўймакорлиги маҳсулотларини ғоят катта қизиқиш билан томоша қилдим. Самарқандга боргач, гилам тўқиш цехини ишга туширмоқчиман.

— «Малика» кенг тармоқли фирмасида олиб борилаётган ишлар ҳаммамизга мақбул бўлди, — таъкидлайди, наманганлик ишбилармон Баҳодир Дадабоев. — Улар ўзга мамлакатлардан озиқ-овқат, саноат маҳсулотлари олиб келиб, бозорни тўлдиришаяпти.

Бозор ўз номи билан бозор. Тадбиркор, ишбилармонлари уддабурон юртда эса серобчилик, дастурхонлар тўкин ва файзли бўлади.

Ишбилармонлар тижорат асосида иш олиб бораётган «Андижонбанк»ни бориб кўрдилар. Таъбир жоиз бўлса, вилоятда биринчилардан бўлиб тадбиркорликка қўл урган жамоа эндиликда яхшигина тажрибага эга. Мижозлар билан муомалани замонавий техник жиҳозлар ёрдамида олиб бориш йўлга қўйилди. Энг муҳими — ишбилармонлар кўнглига йўл топилди. Эндиликда бу ерда йилига 300 миллион сўмдан зиёд фойда олишга ўтилди.

Республикамиз Президенти И. Каримов Вазирлар Маҳкамасининг яқинда бўлиб ўтган йиғилишида қишлоқдаги тадбиркорлик, айниқса, фермер хўжаликлари фаолиятига алоҳида эътибор бердилар. «Фермер — бугун жамиятнинг энг фаол аъзоси. Фаолгина эмас, энг ишончли аъзоси» — бу баҳо анжуман қатнашчилари кайфиятига ўзгача руҳ бахш этди. Улар Пахтаобод, Олтинкўл туманларидаги фермер хўжаликлари фаолияти билан танишдилар. Эришилаётган ютуқларни ўртоқлашдилар.

— Жойларда қайси бир йигит-қиз билан гаплашманг, — дейди Ёшлар Иттифоқи Андижон вилояти қўмитасининг раиси Нозимжон Ашуров, — уларнинг қалбида эзгулик нишонаси куртак отаётганлигининг гувоҳи бўласиз. Мамлакатнинг гули, эртанинг истиқболи ўшалар эканлигидан кўксингиз ғурурга тўлади. Ёш тадбиркорлар анжумани бизга жуда катта сабоқ берди. Энг муҳими — уларнинг бошини бир жойга қовуштириш зарур экан.

Бизнингча ҳам шундай. Ахир, халқимиз: «Куч — бирликда», дея бежиз айтмайди-ку!

Ф. ШОДМОНАЛИЕВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

НАЗМ ДАФТАРИДАН

Иброҳим УСМОН.

ЎТИБ БОРАР БАҲОР, ЁЗЛАРИМ...

ИЛҲАҚЛИК

1530 йили Ҳиндистоннинг Агра шаҳрида бемор ётган Бобуршоҳ жаннатмонанд юртимизнинг қовунларини қаттиқ соғинган экан.

Бобур бобо нега ўйчансиз,
Нигоҳ қадаб сирли, ноаён.
Бас! Суратдан тушиб
сўзлангиз,
Дилда борин айлангчи баён.

Соғинтирган ёки Фарғона,
Ё безовта Агранинг туни.
Энди сездим, олис юрт-она,
Соғинтирган пишган қовуни.

Бобур бобо, мусофир бобо,
Байтни қуйинг, қийнаманг
жонни.
Фармон беринг
ҳозирласинлар
Туркистонга катта
карвонни.
Ҳозир сизни илҳақлик
тутган
Юртда қовун банд бериб
бўлди.
Узумларга шира қуйилиб,
Анорларнинг хумчаси
тўлди.
Четга суриб армон,
мунгларни,
Келинг, бирга полиз
кезайлик.
Қуёш суйган қовун
ширингдир,
Ерилганин топиб узайлик.
Ажриқзорда ёнбошлабмн
сал,
Аста-аста тилимлаб қўйй.
Сиз қовунга, мен юртга
маҳтал
Чеҳрангизга термулиб тўяй.

НЕГА ЖИМСАН?

Нега жимсан, жимсан нега,
Ўтиб баҳор, ёзларим.
Ҳижрон беҳад ўртайверар,
Соғинтирар нозларинг.

Ҳол сўрайди тонгда қуёш,
Киприкларим илингач.
Қийноқлардан оқарди соч,
Юрак-бағрим шилингач.

Тунинг эса кўпдир қарзи,
Ўғирланган тушларим...
Дийдорингни олиб учар
Оппоққина қушлари.

Бағринг сени тошданми-ей,
Йўқ, тошлардан қаттиқроқ.
Тилимланиб кетсин бағрим,
Кутмай илож йўқ бироқ.

БАХТЛИ КУНГА

Йиғлаб бунча эзгайсан
дилни,
Силкинади кўксинг ва
елканг.
Хазин сўзинг бузар
кўнгилни,
Чидамайди Иброҳим аканг.

Қўй йиғлама, ўзни озод тут.
Этма мени сира ҳам карахт.
У ғаддорнинг гапини унут
Ва сен кулиб яшамоғинг
шарт.

Йиғлайверма, юрагим
хаста,
Шундоқ ҳам у мудом
эзилган.
Кўксимдан ол бошингни
аста
Асабимнинг банди
кесилган.

Қани сал кул,
юрагингни оч,
Бўлсин тонгдай кўксимиз
ёруғ.
Ахир висол шодликка
муҳтож,
Уни дарддан этайлик фориғ.

Ёшингни тий, бардош топ,
чида,
Муҳаббатнинг қийноқларига.
Йиғлаб сира кириб
бўлмайди
Бахтли оннинг
қучоқларига.

• Футбол

Америка «соккер»ни тан олмайдими?..

«Хюндай Хеви индастриз» фирмаси Жанубий Корея мамлакатида алоҳида ўрин тутади. Яқинда фирма аъзолари уч соатлик иш ташлаш эълон қилишди. Негаки, шу пайтда мамлакат терма жамоаси билан немис футболчилари ўртасидаги ўйин репортажи кўрсатилаётган эди. 25 минг ашаддий футбол фидойиси ойнаи жаҳонни ўзларининг савдо-сотиқ ишларидан-да устун кўришди.

Ҳа, шу кунларда футбол деса, «жон бериб, жон оладиган» мухлислар Американи, Америка эса футболни янгидан кашф этмоқда. Америка кўчаларидаги оммавий байрам намойишларию, ўйингоҳларидаги музика садолари «соккер» деса (футбол дегани) қўл силтайдиган АҚШликларни сеҳрлаб қўйди. Айниқса, Америка терма жамоасининг 1/8 финалга йўлланма олганлиги мамлакатда катта шов-шувларга сабаб бўлди. Сўнгги 44 йил ичида эришилган илк очкони таъминлаган Эрик Винальда мамлакатдаги «бойвачча»лар қаторидан жой олмоқда. Кеча эса XV жаҳон футбол чемпионати биринчи босқич ўйинларига якун ясалди. Дастлабки довон «тегирмони»дан омон чиқан 16 жамоа ҳам аниқланди. Энди 2 июлдан 5 июлгача 1/8, 9—10 июлда 1/4, 13 июль куни ярим финал ўйинлари ўтказилади. Финал учрашуви 17 июль куни Лос-Анжелесдаги «Роуз Боул» ўйингоҳида бўлади. 1990 йилдаги жаҳон чемпионатида дарвозаларга бор-йўғи 115 марта тўп киритилган бўлса, Америка биринчилиги беллашувларидаги гуруҳ ўйинларининг (Аргентина — Болгария, Нигерия — Греция ўйинидан ташқари) ўзида бу кўрсаткич 80 тага етди. Фақат 2 ўйинда дарвозалар даҳлсиз қолди. Мутахассислар ушбу муваффақиятни Америка ўйингоҳларида ўйналаётган тўп тезлигининг юқорилиги билан боғламоқдалар. Тўпнинг тезлиги соатига 90 кмни ташкил қилади.

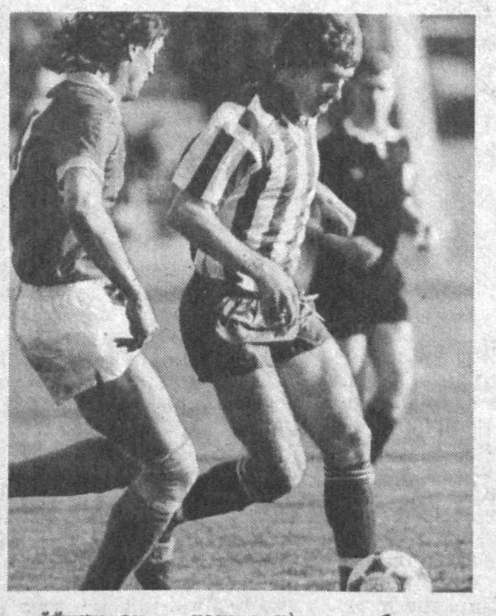

28 июнь куни Сан-Франциско шаҳрининг «Стенфорд Стадиуме» ўйингоҳида чемпионат ўйинларида навбатдаги «мўъжиза» рўй берди. Унда Россия ва Камерун футболчилари «юрани очиқ» қилдилар. Россиялик футболчилар «жиловланмас арслонлар» деб ном олган жамоани 6:1 ҳисобида «жазолади»лар. Бу кўрсаткич Америка биринчилигидаги йирик ҳисоб бўлибгина қолмай, жаҳон футбол чемпионати тарихида ҳам алоҳида ўрин тутадиган бўлди. Чунки битта ўйинчи бир учрашувда бешта тўп киритди. Украина футболи мактаби «ҳадиси»ни олган Олег Саленкога баъзи ўйинчилар ҳавас, баъзилари ҳасад кўзи билан қарашмоқда. Гап шундаки, у 6 тўп билан Клинсманн (Германия), Батистута (Аргентина); Далин (Швеция) каби тўп уриш «ҳиди»ни тезда сезадиган ўйинчиларни ортда қолдириб, баҳс рўйхатининг олдинги қаторига кўтарилди. Россия терма жамоасининг ним чорак финал учрашувларига чиқиш ёки чиқмаслиги Аргентина — Болгария ўйини натижасига боғлиқ. Агар бу учрашувда Лотин америкаликлар ғалаба қозонадиган бўлса, Россия терма жамоаси 1/8 финалда германиялик футболчилар билан «ҳаёт-момот» жангини олиб боришади.

«Жиловланмас арслонлар» муддатидан олдин ўз ватанларига қайтдилар. Маълумки, улар ўзларининг севимли мураббийлари В. Непомняший кетганидан сўнг яхшироқ устозга ёлчишмади. Унинг ўрнига келган француз Жан-Пьер Сади жамоани ҳатто Африка чемпионатининг финалига ҳам чиқара олмади. Бош мураббий қуръа натижаларига: «Биз кучли гуруҳга тушиб қолдик, лекин бундан қўрқаётганимиз йўқ, ишонаманки, футболчиларимиз 1990 йилдагидек кўпгина жамоаларни доғда қолдиришади», деб мақтанган бўлса-да, мамлакат футбол федерацияси унинг ўрнида қолишини ортиқча ҳисоблаб, Жан-Пьер Садини ишдан олишган. Унинг ўрнига ишга келган бошқа бир француз Анри Мишели жамоани анча тартибга келтириб, бир неча муваффақиятли ўртоқлик учрашуви ўтказганини яхши биламиз. Аммо улар Америка чемпионатидан «қуруқ» кетишди.

Чемпионатнинг қолган 3-тур ўйинлари қуйидагича якунланди. Бразилия—Швеция — 1:1, Ирландия—Норвегия — 0:0, Италия—Мексика — 1:1, Марокаш — Голландия — 1:2.

Фурқат ЧОРИ ўғли,
«Халқ сўзи» мухбири.

Шакар!
Истеъмолбоп спирт!
Қандлавлаги меласcаси!
Хамиртурушлар!
Озиқ-овқат
углекислотаси!

Қирғизистон етказиб беради!

Кафолат берамиз!

Юқори сифатли!
Зудлик билан!
Арзон баҳода!

Қандни ўзи олиб кетувчилар учун дам олиш кунлари ҳам ишлаймиз!

БИЗ СИЗ БИЛАН ҲАМИША БИРГАМИЗ!

"Бакай" Ҳ. Ж. сизнинг хизматингизда!

	Телефонлар:	Факслар:
Тошкент	(3712) 44-63-44	(3712) 44-63-44
Алматы	(3272) 62-23-31	(3272) 62-23-31
Бишкек	(3312) 22-22-83	(3312) 22-35-03
Кораболта	(33133) 2-19-88, 2-20-56	(33133) 2-17-39

Tabani GROUP OF COMPANIES

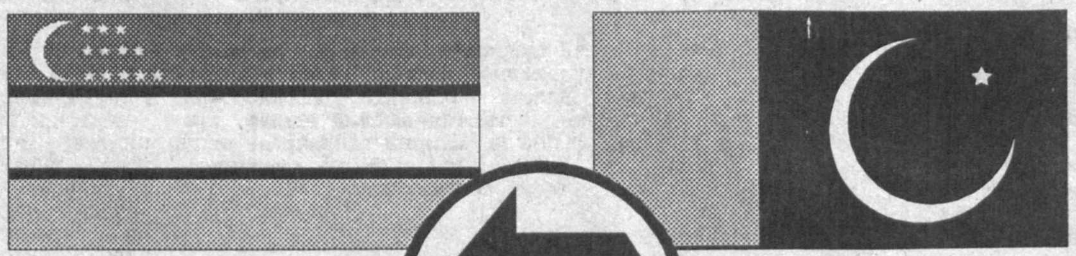

“Табаҳи групп оф компаниз” фирмалари ходимлари Ўзбекистон Республикаси Президенти жаноб Ислом Каримовни ва бутун ўзбек халқини буюк воқеа- миллий валюта муомалага киритилиши муносабати билан чин дилдан муборакбод этади.

Бу қутлуғ қадам Ўзбекистон иқтисодиётини янада жонлантиради, чет эл инвесторларини кўпроқ жалб этади, ҳамда “Буюк ипак йўли” узра бизнесга кенг йўл очади, деб ишонамиз.

Энг яхши тилаклар билан

“Табани групп оф Компаниз”нинг Ўрта Осиё ваколатхонаси бошқарувчиси
Мухамад Аббос Хон.

Б. Миробод кўчаси, 158.
Тел: 54-06-70, 54-07-98.
Факс: 54-08-30.
Телекс: 116416 TBANI SI

Ўзбекистон Республикаси олий ва ўрта махсус ўқув юртлари 1994/95 ўқув йилига абитурентлар қабулини эълон қилади. Аризалар ўқув юртлари томонидан 1 июлдан 25 июлга қадар қабул қилинади.

Қабул бўйича тўлиқ ахборот рўзноманинг навбатдаги сонларида чоп этилади.

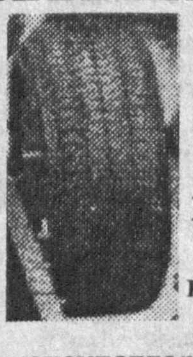

"Тоштрансбутлаш"

ишлаб чиқариш-технологик бутлаш бошқармаси қуйидагиларни сотиб олади ёки айрибошлайди:

-320-508Р, 300-508Р, 280-508Р, 240-508Р, 205/70-14Р, 185-15Р ҳажмли автошиналар ва автокамералар.

-Антифриз, тормоз суюқлиги, автобусларнинг эҳтиёт қисмлари.

-Электродлар, дераза ойналари, пўлат трубалар, ёғоч маҳсулотлари, металл прокати.

-Эни 168 см бўлган рўзнома қоғози.

-Бартер бўйича айирбошлаш учун 3ст-215, 6ст-190, 6ст-132, 6ст-90, 6ст-50 маркали аккумуляторларни таклиф қилади.

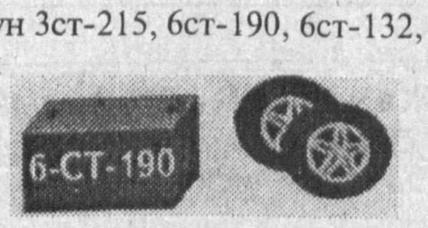

Телефонларимиз: (3712) 34-81-31, 34-82-98

Ўзбекистон Республикаси Давлат солиқ қўмитаси жамоаси бўлим бошлиғи М. Бобожоновга онаси

Салима БОБОЖОНОВАнинг вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия билдиради.

ХАЛҚ СЎЗИ • НАРОДНОЕ СЛОВО

● ТЕЛЕФОНЛАР:
маълумот учун 33-07-48;
эълонлар бўлими 32-09-25.
Индекс: 64608.

МУАССИСЛАР:
Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши Раёсати ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси.

Бош муҳаррир: Анвар ЖЎРАБОЕВ

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:
Абдунаби БОЙҚЎЗИЕВ, Эсирган БОЛИЕВ (масъул котиб, «Халқ сўзи»), Эркин ВОҲИДОВ, Миракмал МИРАЛИМОВ, Салоҳиддин МУҲИДДИНОВ (бош муҳаррир ўринбосари, «Халқ сўзи»), Лев ПАК (бош муҳаррир ўринбосари, «Народное слово»), Людмила ПОРФИРЬЕВА, Қулаҳмад РИЗАЕВ, Александр ТЮРИКОВ (масъул котиб, «Народное слово»), Шавкат ЯҲЁЕВ, Пиримқул ҚОДИРОВ, Муҳаммаджон ҚОРАБОЕВ, Саидаҳрор ҒУЛОМОВ.

● МАНЗИЛИМИЗ:
700000, ГСП
Тошкент шаҳри,
Матбуотчилар кўчаси, 19-уй.

Навбатчи муҳаррир — А. Йўлдошев, навбатчи — Ў. Ғойимов.

Рўйхатдан ўтиш тартиб № 0001. Буюртма Г. — 906 80332 нусхада босилди, ҳажми — 2 табоқ. Офсет усулида босилган. Қоғоз бичими А — 2.

«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй. 1 2 3 4 5 6 Босишга топшириш вақти — 21.00. Босишга топширилди 22.30.